

БЕЛАРУСКАЯ РАБОТНІЦА: СЯЛЯНКА

ПРАЛЕТАРЫ УСІХ КРАЕЎ ЗЛУЧАЙЦЕСЯ!

№ 18 —
3
— 6

Рабкоркі шчотачнай ф-кі—удзельніцы ўнутрыфабрычнага рэйду запісваюць
рацыяналізатарскую прапанову работніцы.

Мінск
1958

БА 822

1958

Разгорнем сацспаборніцтва па падпісцы на „Трэці рашаючы“

Масавыя пазыкі ў Савецкім Саюзе выпускаюца паводле патрабаваньняў працоўных мас, якія добра ўсьвядомілі мэты і значэнне дзяржаўнага крэдыта.

Дэкрэт аб выпуску пазыкі „Імя трэцяга рашаючага“ зьяўляеца адказам ураду на патрабаваніі перадавых рабочых і калгаснікаў, якія імкнуцца прыняць самы актыўны ўдзел у сацыялістычным будаўніцтве, сваімі сродкамі дапамагаць паскарэнню тэмпаў сацыялістычнага наступлення.

Новая пазыка складаецца з двух выпускаў: бяспроцантнай выйгрышнага і процантнага. Тэрмін пазыкі ўстаноўлен у дзесяць год, пачынаючы з 1-га сіненя 1931 году. Кожны выпуск складаецца з аблігацый па 50 руб. кожная—непадзельных і падзельных на часткі: 2—па 25,5—па 10, 10 роўных частак па 5 руб.

Частка падзельных аблігацый абодвых выпускаў дае права на адпаведную частку выйгрышу або процантнага даходу. У ранейшых пазыках выигрывалі аблігацыі абодвых выпускаў — і процэнтнага і бяспроцантнага, пры чым лік выйгрышаў быў параўнаўча невялікі, вялікія выйгрышы прыпадалі на долю нямногіх. Новая пазыка ўпяршыню ўводзіць бяспроцантна-бяспройгрышны выпуск, які дае кожнаму магчымасць выйграць; па процэнтным выпуску выйгрышаў няма, але кожны падпісчык атрымлівае 10% гарантаванага даходу ў год. Гэта мерапрыемства адказвае інтэрэсам мільёнаў трывалінікаў, якія патрабавалі лепшага абслугоўвання іх дзяржкредытам.

Кожная аблігацыя бяспроцантна-бяспройгрышнага выпуску на працягу 10 год абавязкова выйгryвае. Трывальнікі аблігацый, апрача выйгрышаў, атрымліваюць камінальны кошт аблігацый. На працягу 10 год адбудзеца 119 тыражоў, з іх 3 у тэрмін з 1 сіненя 1931 г. па 1 мая 1932 г.; іншыя 116 тыражоў разыгрываюцца штомесячна кожнага 10 числа, пачынаючы з 10 мая 1932 г.

Дэкрэт аб пазыкі ўстанаўляе найбольшы лік дробных выйгрышаў—ад 20 да 100 руб.; на працягу першых 48 тыражоў будзе разыграна 7.730 выйгрышаў у кожным на суму 180.600 руб. Трывальнік аблігацый мае права на працягу 10 год, з таго дня, калі на аблігацыю прыпаў вый-

грыш, прад'явіць яе для атрымання выйгрыша.

Уесь даход па процэнтным выпуску выплачваецца ў відзе процэнту па купонах—10% адзін раз у год. Аблігацыі процэнтнага выпуску пагашаюцца штогод на працягу 8 год, пачынаючы з 1 сіненя 1933 г.

Закон аб новай пазыцы ўстанаўляе адлічэнні ў мясцовыя бюджеты ад сумы, рэалізаванай сярод рабочых і служачых гарадоў да 15%, сярод іншага насельніцтва—да 50%. Адлічэнні ў мясцовыя бюджеты выдаткоўваюцца выключна на мэты гаспадарчага і культурнага будаўніцтва вёсак, гарадоў і раёнаў. Гэта пастанова мае выключна важнае значэнне. Адлічэнні ў мясцовыя бюджеты

ваёўвае перамогу і на фінансавым фронце.

Ударніца - работніца ідзе ў першых радох барацьбітоў за новую пазыку, даючы гэтым адказ усім малаверам, усім ворагам сацыялістычнага наступлення.

Скончышы да 25 чэрвеня падпіску ў гарадох, мы павінны ўсе сілы кінуць на вёску. Калгасная грамадзкасць, перадавая калгасніцы павінны быць застрэльшчыкамі і галоўнымі агітатарамі за поўную рэалізацыю пазыкі ў калгасах і сярод аднаасобнікаў—беднякоў і сераднякоў. Рабочая кляса павінна ўзяць на грамадзкі буксір, падзягнуць самы адсталы вучастак фінансавага фронту—вёску.

Трэба ў зэклюзівіне падкрэсліць, што падпіска на пазыку павінна праводзіцца выключна на пачатках поўнай добраахвотнасці. Трэба бязылітасна ўдарыць па ўсякіх спробах замены масавай растлумачальнай работы адміністрацыйным навязваннем аблігацый, спробах парушэння прынцыпу добраахвотнасці.

„Лівацкія“ загібы таксама недапушчальны, як і курс на самацёк, яны граюць толькі на руку клясаваму ворагу, які імкнецца сарваць пераможныя тэмпы сацыялістычнага наступлення.

Е. Бутомаў.

Ударная брыгада м. Крупкі па распавяджаньні пазык. Зьлева направа: Аўсевіч, Соскіна, Красаўка. Зьверху: Любініна, Жук, Шыдлоўская.

значна ўзмацняюць іх, даюць магчымасць палепшыць дабрабыт гораду і вёскі і культурнае абслугоўванне працоўных мас.

БССР павінна рэалізаваць аблігацый новай пазыкі на 42 м. руб. з іх на вёсцы 16 млн.

Калі ўлічыць, што пазыка выпушчана па ініцыятыве самых рабочых, што няма ніводнага падпрыемства, якое-б не далучылася да патрабаваньняў аб выпускі пазыкі, ня можа быць ніякіх сумненіяў у тым, што плян рэалізацыі пазыкі будзе выкананы. Аб гэтым съведчаць першыя вынікі падпіскі па гарадох БССР. Разгортванье сацспаборніцтва на лепшую падпіску па заводах імя Варашылава, „Камунар“, імя Ланцуцкага і інш., якія ўжо набліжаюцца да поўнага выкананьня заданьня, паказвае, што рабочая кляса герайчнымі бальшавіцкімі тэмпамі за-

Ударная брыгада дэлегатак распавяджвае пазыку

Ударная брыгада дэлегатак Крупскага раёну рэалізавала пазыку „Пяцігодка за чатыры гады“ на 500 руб. Брыгада рыхтуеца да рэалізацыі пазыкі „Трэцяга рашаючага году пяцігодкі“.

У складзе брыгады працуюць дэлегаткі: Аўсевіч, Соскіна, Любініна, Жук, Шыдлоўская.

Дэлегаткі, бярэце прыклад з брыгады Крупскіх дэлегатак, уступайце ў сацспаборніцтва на лепшую работу па распавяджаньні выпускі „Трэці рашаючы“.

А. Букініч.

М. Крупкі.

БЕЛАРУСКАЯ РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА

№ 18 ЧЭРВЕНЬ 1931

„Друк павінен расьці
не па днях, а па га-
дзінах — гэта самая
моцная, самая вост-
рая зброя партыі“
Сталін.

*Большавіцкае прывітаньне ка-
мандзірам працярскай грамадзкай
дзілкі-дэлегатам ўсебеларускага
зьезду рабселькорау.*

Зъезд ударнікаў сацыялістычнага наступлення

10-га ліпеня адкрываецца ўсебеларускі зъезд рабселькорау. Зъезд зьбіраецца ў трэцім годзе пяцігодкі, у якім мы завяршаём пабудову фунда- манту сацыялізму. З вялікім посьпехамі мы вы- конваем пяцігодку. Калектывізацыя стала рухам мільённых мас працоўнага сялянства. Ліквідуецца апошняя апора сусветнай контррэволюцыі—ку- лацтва. У перадавых радах сацыялістычнага на- ступлення ідзе шматлікая армія рабселькорау.

Пад кірауніцтвам нашай партыі нябывала вырас працярскі друк і арганізуемы ім рабселькораўскі рух. На зъезд рабселькоры БССР прыходзяць з вялічэзнымі дасягненнямі. Шмат новых рэённых, шматтыражных і насьценных газэт нарадзілася ў трэцім годзе пяцігодкі на фабриках, заводах і ў цэхах, у калгасах, саўгасах і на вёсцы. У часе падрыхтоўкі да зъезду тысячи лепших ударнікаў і ўдарніц уліліся ў рабселькораўскія рады. Удар- ная брыгада друку становіцца „вядучым звязком рабселькораўскага руху“.

У адказ на прапановы Менскіх ударнікаў друку рабселькоры БССР узялі на себя рад практичных абавязацельстваў у барацьбе за прамфінплян, за ажыццяўленне плянаў веснавой сяўбы і калек- тывізацыі. І на зъезд рабселькоры зьбіраю ца з калектывнымі прапановамі рабочых і работніц—ударнікаў, калгасынікаў, калгасыніц і працоўнага сялянства, якія агаварвалі тээзісы да зъезду.

Зъезд рабселькорау яшчэ больш узмацніць ба- рацьбу рабселькорау за генэральную лінію партыі, супроць правага апартунізму, які ў сучасны пэ- рыяд зьяўляецца найбольш небясьпечным, а так- сама супроць „левага“ ўхілу і прымірэнцтва да іх.

Перад зъездам стаіць адказная задача—яшчэ больш павысіць ролю рабселькорау у барацьбе за выкананье ўсіх плянаў сацыялістычнага буда- ніцтва.

Выкананье прамфінпляну, ажыццяўленне лё- зунгу партыі аб аўладаньні тэхнікай, паскарэнне тэмпаў калектывізацыі, разьвіццё ільнаводзтва і жывёлагадоўлі, паспяховае правядзенне ўборачнай кампаніі—вось тыя задачы, на якія зъезд павінен мабілізаваць усе сілы рабселькорау.

Для далейшага ўздыму рабселькораўскага руху неабходна перабудова работы рабселькорау тварам да практичных задач, якія стаяць перад рабселькорам на кожным вучастку сацыялістычнага будаўніцтва. Гэта значыць, што рабкор ці рабкорка, працуячы на металургічным заводзе, павінны актыўна змагацца за выкананье тых задач, якія партыя ставіць перад металургічнай прамысловасцю. Селькорка ільнаводнага калгасу павінна змагацца за пашырэнне пасеву ільну і добрякаснай яго апрацоўкі. Рабкорка МТС—за поўнае выкарыстаньне машын і выкананье пляну сяўбы, уборкі і г. д.

Зъезд будзе садзейнічаць хутчэйшай перабудове работы рабселькорау адпаведна з задачамі, якія перад імі стаяць у 3-м годзе пяцігодкі.

Зъезд рабселькорау, у падрыхтоўцы якога прымаюць удзел шырокія масы працоўных, яшчэ больш замацуе актыўны ўдзел рабочых, калгасынікаў, перадавых беднякоў і сераднякоў у пролетарскім друку пад лёзунгам „кожны рабселькор—ударнік, кожны ударнік—рабселькор“.

Змагаючыся, пад кірауніцтвам камуністычнай партыі, разам з усімі рабселькорамі—ударнікамі за ажыццяўленне плянаў сацыялістычнай будоўлі, рабселькоркі павінны завастрыць перад зъездам рад пытаньняў па ўцягненіі працоўных жанчын у выкананье пяцігодкі.

Рост нашай народнай гаспадаркі ўцягвае ў пра- мысловасць і ў вытворчасць саўгасаў і калгасаў значную масу з адсталых груп працоўных жанчын.

Таму задача выхаваньня з іх съядомых удзельнікаў выкананьня пяцігодкі набывае вялізарнае значэнне. Рабселькоркі праз друк павінны дабівацца ўкараненія жаночай працы ў прымесловасці, падрыхтоўкі кадраў кваліфікаванай жаночай рабочай сілы для прымесловасці, калгасаў і саўгасаў, стварэнія бытавых устаноў, якія б вызвалілі працоўную жанчыну для актыўнай вытворчай і грамадзкай працы.

Наш друк зможа выканаць гэтыя задачы толькі тады, калі ў рабселькораўскія рады будуть шырока ўцягнуты работніцы, колгасыніцы,—ударніцы, перадавыя бяднячкі і сераднячкі. Такую задачу—

большага ўцягненія ў рабселькораўскі рух працоўных жанчын—мы перад зъездам павінны пастаўіць.

Рабселькоркі—перадавыя ўдарніцы ў сваёй вытворчасці павінны дапамагчы перабудове работы сваіх нізовых газэт з рабселькоркамі, шляхам ўцягненія ва ўдарныя брыгады друку работніц і калгасыніц-ударніц. Рабселькоркі павінны шчыльней умацаваць сваю сувязь з часопісом „Беларуская работніца і сялянка“, якая, пад кірауніцтвам партыі, згуртоўвае масы працоўных жанчын для змаганьня за выкананіе пляну сацыялістычнага будаўніцтва.

Уключаемся ва ўсесаюзнную пераклічку ўдарніц

Работніцы абутковай прынялі заклік Магнітагорскіх ударніц

У адказ на заклік рабкорак Магнітагорску аб арганізацыі ўсесаюзной пераклічкі ўдарніц работніцы абутковай фабрыкі арганізавалі добраахвотную брыгаду, якая зоймела арганізацый пераклічкі на сваёй фабрыцы.

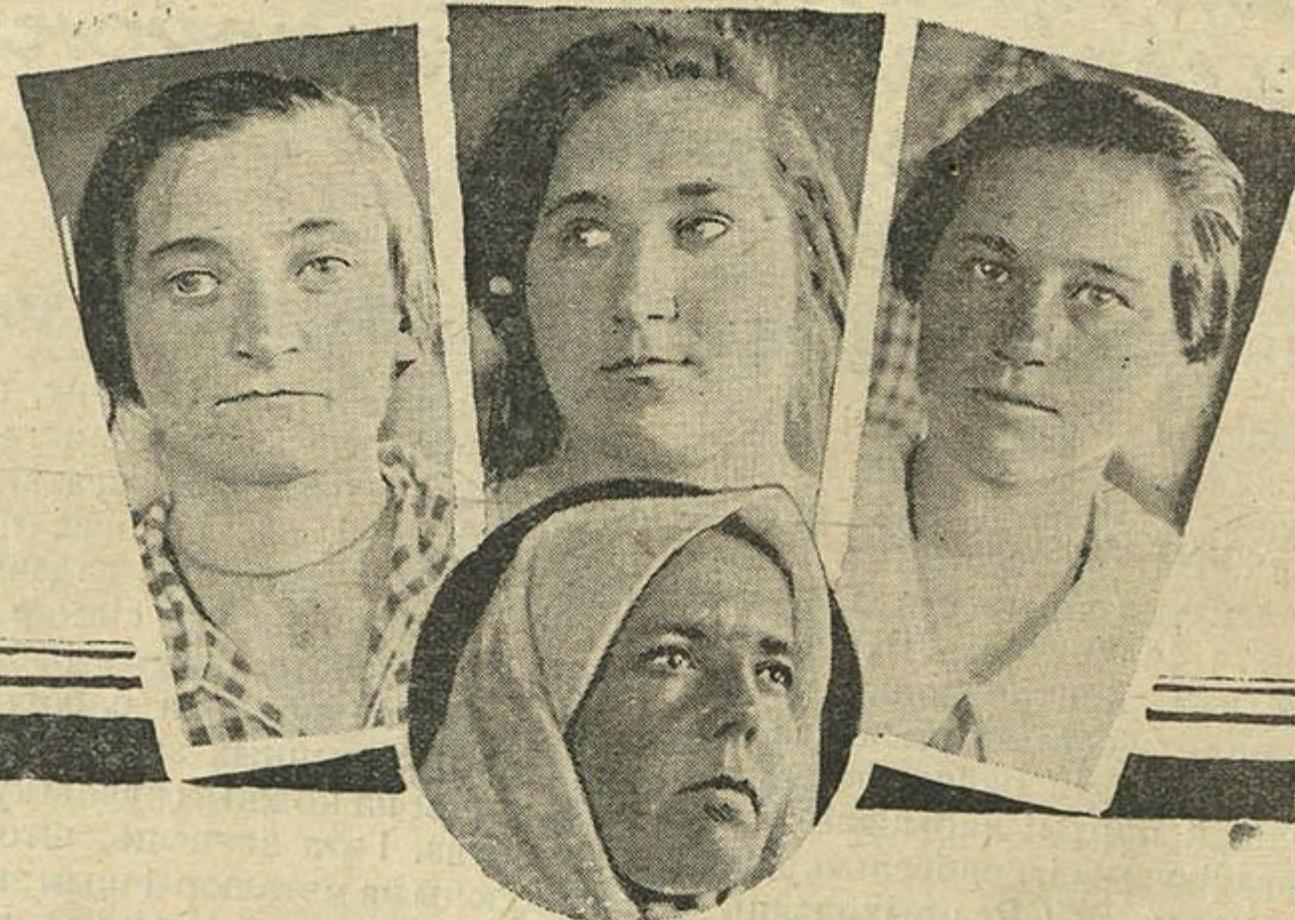
У брыгаду ўваішлі т. т. Крывашэна, Колас, Махліна, Тамашэвіч, Рабавана.

Арганізуем ўдарныя брыгады калгасыніц

Пры абліварэніі тэзісаў часопіса „Беларуская работніца і сялянка“ калгасыніцы калгасаў „Чырвонаармеец“, „Авангард“ і зьлёт калгасыніц і аднаасобніц Лепельскага сельсавета абавязаліся:

1. У часе ўборкі ўраджаю прыняць самы актыўны ўдзел ва ўцягненіі ўсіх працадольных калгасыніц у работу і правільнай арганізацыі жаночай працы. Даць рапорты адпарт працулашчыкам.

2. Арганізація ўдарныя жаночыя брыгады ў часе правядзенія ўборкі з тым, каб не толькі выкананіць, але і перавыкананіць свае нормы.

Ударніцы саўгасу.

3. Приняць актыўны ўдзел у лепшым укараненіні зъдзельшчыны ў калгасах.

4. Ліквідаваць сваю няпісменнасць і малапісменнасць.

5. Прымаць ўдзел у грамадzkім жыцці калгасу.

6. Усю работу калгасу асьвяціць у насьценай газэце і ў часопісе „Беларуская работніца і сялянка“.

7. Распаўсюдзіць часопіс „Беларуская работніца і сялянка“.

Ударніцы друку абавязуюцца

Мы, калгасыніцы, калгасу імя Свярдлова, Свяцкага сельсавету, на сваім жаночым сходзе арганізавалі рабселькораўскі пост

імя часопіса „Беларуская работніца і сялянка“ і нашай раённай газеты „Камунар“.

Мы хочам высьветліць усю працу нашага калгасу, асабліва ў часе сяўбы і падрыхтоўкі да ўборачнай кампаніі, а таксама ўдзел жанчын-дэлегатак калгасыніц у грамадзкай працы.

Просім рэдакцыю „Беларуская работніца і сялянка“ трывама з намі цесную сувязь і кіраваць нашай працай у далейшым.

Мы, са свайго боку, бярэм на сябе наступныя абавязательствы:

1. Абвяшчаем сябе ўдарніцамі па правядзеніі васеньнай сяўбы і ўборачнай кампаніі.

2. Абавязваемся за час другой бальшавіцкай вясны ўцягнуць на менш 5 бядняцка-серадняцкіх гаспадарак у калгас.

3. Будзем весьці культурную работу сярод калгасыніц і аднаасобніц бяднячак і сераднячак.

4. Завярбуем на менш 50 падпісчыкаў на часопіс „Беларуская работніца і сялянка“.

Краснабаева, Яромава,
Крудзялёва.

Рагачэўскі раён.

Пазыка „ідэй“ дала зрух у рацыяналізатарскай работе

(Унутрыфабричны рэйд работніц менскай шчотачнай ф-кі)

Вывучайде і пераймайде вопыт менскіх шчотачнікаў

На менскай шчотачнай фабрицы праводзіца работа па распавесуджаньні „пазыкі ідэй“. Заключаецца яна ў тым, што работніцы і рабочыя пазычаюць дзяржаве сваю рацыяналізатарскую думку.

Кожны, хто даў каштоўную прапанову па рацыяналізацыі, атрымлівае аблігацыю гэтай пазыкі. Аблігацыі будуть разыгрывацца.

Адміністрацыя дала папярэдне 1526 руб. на разыгрышы. Разыгрывацца будуть розныя каштоўныя рэчы і месцы ў дамы адпачынку.

Рацыяналізатарскім бюро фабрикі выпрацаван сацыялістычны заказ, дзе падрабязна ўказаны па кожным цэху, у якім напрамку павінна пайсьці рацыяналізатарская думка, у якіх працэсах і якога паліпшэння трэба давівацца. Але гэты заказ яшчэ не ва ўсіх цэхах добра распрацаваны.

За час кампаніі на фабрицы ёсьць вялікі зрух у рацыяналізатарскай работе. Калі ў 1930 г. за ўвесь год паступіла 130 рацыяналізатарскіх прапаноў, дык у часе кампаніі за адзін красавік месяц сабрана 103 рацыяналізатарская прапанова, зараз ёсьць ужо 150 прапаноў.

Усё больш работніц пачынае ўцягвацца ў рацыяналізатарскую работу і паліпшаецца якасць іх прапаноў. Калі раней ад работніц паступалі прапановы аб палепшаньні арганізацыі і аховы працы, дык зараз пачынаюць паступаць прапановы і па рацыяналізацыі працы. Так, работніца адзелачнага цэху т. Майко, якая ўжо дала 4 прапановы, дала прапанову па канструкцыі машыны для афарбаванья шчотак.

Але дрэнна тое, што прапановы часта залежваюцца, доўга не разглядаюцца, што відаць з матар'ялаў рэйду. Дрэнна і тое, што ні адна работніца яшчэ не атрымала аблігацыі, хоць і былі ад работніц рацыяналізатарскія

Тав. Нарвіш П., дэлегатка-актывістка, ударніца, уступіла ў партыю (ф-ка „Дубровенская мануфактура“).

пропановы. А неабходна было-басабліва заахвочваць работніц, каб хутчэй дабіцца зруху ў гэтым напрамку.

Неабходна таксама хутчэй разглядзець пропанову т. Майко (канструкцыя яе машыны), бо такі напрамак рацыяналізатарской думкі з боку работніц трэба басабліва вітаць.

Трыкутнікі цэхаў ня ўсюды стаяць на чале кіраўніцтва гэтай кампаніі (наборачны цэх).

Даволі добра пастаўлена праца па ўліку пропаноў на фабрицы. На дварэ стаіць дошка, дзе падрабязна адзначаецца ход кампаніі па пазыцыі як па ўсёй фабрицы, так і па асобных цэхах. Уся фабрика абвешана лёзунгамі аб пазыцыі.

Шматтыражка і насыценгазэты фабрикі амаль міма праходзяць гэтай кампаніі, не дапамагаюць растлумачэнню яе і не асьвятляюць па-аперацыйнаму ходу яе.

Яшчэ больш разгарнуўшы масавую работу вакол пазыкі рацыяналізатарскіх ідэй, больш азнаёміўшы з ёю работніц і рабочых, шчотачнікі дабіюцца вялікіх перамог на фронце рацыяналізацыі.

Вопыт менскіх шчотачнікаў павінны вывучыць і пераняць іншыя прадпрыемствы.

Трэба, каб заварушылася і рацгрупа

У адзелачным аддзяленні шырока разгорнута работа па растлумачэнні пазыкі ідэй. Былі праведзены гутаркі, развесланы лёзунгі: Рэзьбіралі з работніцамі сацзаказ. Работніцы ведаюць што азначае пазыка ідэй, таму і па-

ступаюць зараз ад работніц рацыяналізатарскія пропановы.

За час правядзення кампаніі паступіла ад работніц адзелачнага аддзялення 20 рацыяналізатарскіх пропаноў, з іх 12 разгледжана, 7 прынята, а 5 адхілена. Палепшана арганізацыя працы ў аддзяленні. Так, на фаніроўцы падабраны работніцы аднолькавай сілы, якія ўзнялі працдукцыйнасць працы і зьнішчылі брак.

Па пропанове работніцы працведзена і такое мерапрыемства. У работніц на паліроўцы псовалася скора на руках ад лаку ці палітуры. Зараз згатаван чысты клей, у якім работніцы мочаць рукі, ён застывае тоўстым пластом і ніякія атрутны не даходзяць да рук. Палепшана і плаванье фанеры. Раней у нас рэзалі аднолькава фанеру і на вялікія і малыя шчоткі, усе іх клалі на вялікую фанеру, а потым абразалі яе ў брак. Цяпер жа пілююць фанеры па размежы шчоткі. Гэта дало эканомію фанеры і павышэнне працдукцыйнасці працы.

Узмоцнена і барацьба з бракам у аддзяленні. Кожная работніца адказвае за свой брак. Калі брак не па віне работніцы, складаецца акт.

Наша партячэйка добра кіруе кампаніяй. Але наша цэхавая адміністрацыя ня зусім добра выконвае нашы рацыяналізатарскія пропановы. Адміністрацыя ўсё абяцае іх выкананіць, а трэба не абяцаць, а хутчэй выконваць.

Трэба таксама, каб заварушылася і наша рацгрупа, якая амаль нічога ня робіць у часе гэтай кампаніі.

У часе нашага рэйду трошкі падцягнулася цэхадміністрацыя. Праведзена ў жыцьцё пропанова, якая ўжо даўно марынавалася; каля кожнай работніцы паставілі банкі з водой для мочкі рук. Гэта паскарае і аблягчае працу. Але ёсьць яшчэ шмат пропаноў нявыкананых.

Наша брыгада ў часе рэйду добра распрацавала сацзаказ.

Брыгада часопісі „Бел. раб. і сял.“ штаттыражкі „Сыгнал шчотачніка“: Сядкевіч, Квяткоўская, Рыбіцкая.

Партичэйка павінна ўзмац- ніць кіраўніцтва кампаніяй

У кістачным цэху было праведзена некалькі гутарак па рас-
тлумачэнні пазыкі ідэй. На
агульным сходзе цэху быў рас-
працаваны сацзаказ. Наш цэх не-
вялікі. За час кампаніі паступіла
9 прапаноў, з іх 2 ад работніц.

Пропановы тэрмінова выкон-
ваюцца цэхадміністрацыяй

Камсамольцы нашага цэху саб-
ралі некалькі прапаноў, але ніхто
ня ведае, куды яны падзеліся.
Партичэйка наша слаба кіруе
кампаніяй.

Рацгрупа, у якой ўдзельнічаюць
і работніцы, працуе добра, пра-
пановы тэрмінова разглядаюцца.

Удзельніцы рэйду ў нашым
цэху дапамагалі разглядаць пра-
пановы, напісалі заклік да рабо-
чых і работніц даваць рацыяна-
лізатарскія прапановы.

Брыгадзірка Бараноўская.

Раней зусім ня было пра-
паноў, зараз ёсьць 30

Неабходна ўзмацніць у цэху растлумачальную работу па пазыцы

У наборачным цэху, самым
вялікім цэху на нашай фабрыцы,
была праведзена недастатковая
работка па растлумачэнні пазыкі
ідэй. Шмат ёсьць у нас і цяпер
работніц, якія яшчэ пытаюцца:
„што такое пазыка ідэй?“ Сац-
заказа ў цэху амаль ніхто ня ве-
дае. Недастаткова было кіраў-
ніцтва партічэйкі правядзенем
гэтай кампаніі ў нашым цэху.
Прафцэхбюро зусім нічога не
праводзіла. Але ўсё-ж за час
правядзення гэтай кампаніі ў
нас на фабрыцы ёсьць зрух і ў
нашым цэху.

Калі раней у нашым цэху зу-
сім ня было ніводнай рацыяна-
лізатарскай прапановы, дык за-
раз мы маєм 30 прапаноў, з іх

29 ад работніц, 22 з гэтых пра-
паноў прынята, 8 адхілена, 12 пра-
паноў ужо праведзена ў жыцьцё.

Аблігациі „пазыкі ідэй“ яшчэ
ніхто ў нашым цэху не атрымаў.
Эканоміі яшчэ нашы прапановы
не далі, толькі паскорылі ра-
боту.

Зусім не працуе ў нас рацгрупа.

У часе рэйду наша брыгада
арганізавала разбор сацзаказа,
але не ўдалося скончыць. У часе
разбора сацзаказа работніца
Зальцман дала рацыяналізатар-
скую прапанову, якая заклю-
чаецца ў тым, каб класыці волас
паміж 2-мя дошкамі. Гэта дасьць
эканомію і паскорыць работу.

У часе працы брыгада сустра-
кала цяжкасці ў тым, што цэ-
хавы трывутнік незразумела ўсё
тлумачыў, няуважліва адносіўся
да працы брыгады.

Брыгада часопісі „Бел. раб.
і сял.“ і шматтыражкі „Сыгнал
шчотачніка“: Бэркман, Дукар,
Цехановіч.

Дадаткі работніц абутковай да тэзісаў аб задачах рабкорак

Больш сотні рабкорак і ўдарніц
2-ой зъмены абутковай фабрыкі
сабраліся для агаварэння тэзі-
саў да Ўсебеларускага зъезду
рабселькораў па пытаныні аб
задачах рабкорак.

Актыўна агаварвалі кожны
пункт. Ударніцы вытворчасці і
друку ўнеслы і свае дадаткі.

1. Дабівацца ад адміністрацыі
больш плянавай работы па ква-
ліфікацыі работніц і прасоўванні
іх на больш кваліфікаваную ра-
боту. Раней чым паставіць работ-
ніцу на новую работу добра
вывучыць, ці здольна яна пра-
цаў на гэтым процесе.

2. Неабходна арганізаваць вы-
вучэнне машын работніцамі.

3. Больш работніц падрыхтоў-
ваць праз курсы на адказную
адміністрацыяна-гаспадарчую і
прафэсіянальную работу. Больш
увагі аддаць падбору гэтых ра-

ботніц на курсы, каб усе скон-
чышыя курсы маглі быць пастаў-
лены на адказную работу.

4. Пры пабудове новых прад-
прыемстваў дабівацца абавязко-
вай пабудовы дзіцячых устаноў,
пры пабудове гарадзкіх ясьляй
дабівацца пабудовы іх на акра-
нах, дзе живе большая коль-
касць работніц.

5. Прыцягнуць школьнікаў і
піянераў да работы ў прыгарад-
ных гаспадарках. Дабівацца вы-
кананьня дагавароў, заключаных
паміж рабочымі і кааперацыяй
па работе на прыгарадных гаспа-
дарках.

Вярбум новыя падпісцы на
часопісі „Бел. раб. і сялянка“

Дэлегаткі Адамаўскага нацыя-
нальнага польскага пункту завер-
бавалі 40 новыя падпісцы на
часопісі „Беларуская работніца
і сялянка“.

Сваю работу будзем праводзіць
і далей.

Дэлегатка.

Халопеніцкі раён.

Ударніцы друну, аргані-
зуйце шырокое агава-
рэнне тэзісаў і збор да-
даткаў да іх!

Група рабкорак фабрыкі „Акцябр“.

ЛЧСЧУ

РАТАЦЫІ

Нарыс Юр. Лявоннага

У друкарні імя Сталіна 220-230 работніц. Шмат якія з іх актыўныя рабкоркі цэнтральных газэт, шматтыражкі „Друкарская праўда“, цэхавых насьценных. Троє: т. т. Тунік, Капэрзух і Ханіна ўваходзяць у рэдкалегію шматтыражкі. Актыўная рабкорка—тав. Давідовіч вылучана зараз у загадчыцы тарыфна-нарміровачнага бюро друкарні.

... Вы праходзіце па съціслых пакоях гэтага важнейшага агрэгату кніжнай фабрыкі. Наборны цэх. Характэрны, тоңкі, валаўяні пах. Ля складанае нямецкае машины—удасканаленага лінатыпу працуе жанарганізатар тав. Хоруц. Яна сама, час ад часу, піша ў газету.

— Па наборным цэху рабкоркі сябе на вытворчасці апраўдаюць, сапраўдныя ударніцы,—гаворыць тав Хоруц,—гэта кожнаму відаць. А што датычыць, пытаецца, ахопну падпіскай на „Беларускую работніцу і сялянку“, дык на 100 адсоткаў! Усе, як адна, выпісваю часопіс!

Яе пальцы жвава бегаюць па клавіатуре лінатыпу. На кожным клавішы, як у пішучай машинцы—літара. З кожным ударам клавіша вынікаюць, прыстрайваюцца да папярэдніх і раўнуюцца нібы байцы на вайсковых занятках, мэталёвая літары набору.

— Усяго ў лінатыпным настroe жанчын,—працягвае т. Хоруц,—ня лёгка даецца замежная мэханіка!

Тэкст, гатовыя калёнкі набору, адлітая на хітрай машине ці складзеныя рукамі, моцна-моцна заціснутыя асадкамі, ідзе ў машинны цэх, да ратацыі. Адгэтуль будуць рэзва вылятаць аркушы пранумараўаных водціскаў, надрукаваных і збрашураваных кніг.

8 сакавіка ў гэтым цэху, паводле прапановы рабкоркі Лавіт, упяршыню ў гісторыі менскіх друкарн, 4 жанчыны т. т. Чарнышова, Шасьцітка, Слабадзкая і Турэцкая (таксама ўдарніца-рабкорка) з накладчыц вылучаны ў памочнікі машиніста. Жанчына ўсур'ёз бярэцца кіраваць ратацыйнай машынай! Такой квалі-

фікацыі ніколі раней не дасягалі работніцы. Не дарма, таму, прапанова тав. Лавіт марынавалася адміністрацыяй некалькі месяцаў. Нязвычна! Цяпер, зразумела, усе чацьвера працуюць ля машын сацыялістычнымі тэмпамі, ніколі не адстаючы ад іншых рабочых.

Аддрукаваныя аркушы, з яшчэ неабсохшою фарбаю літараў, накроўваюцца ў пераплётны цэх. Там іх шываюць, дадаюць вокладкі, абразаюць і ўжо ў выглядзе кніг запаківаюць у скрыні. Даўжы іхні шлях—кніжная база Беларускага Дзяржаўнага Выдавецтва, крамы і рукі спажыўца...

Гэты цэх цікавы тым, што ў ім у першым, па ініцыятыве рабкорак-ударніц, нарадзілася вытворчая камуна. У сучасны момант ідэя вытворчых камун перакінулася ва ўсе цэхі. Лёгічную няўхільнасць іх, карысць і цікавасць прадыктавала саможыццё, у прыватнасці—разгортванне мэтадаў сацыялістычнай працы.

Вытворчыя камуны разъясняюць работу паміж сваіх членоў з разрахунку найбольш адпавядаючага задання для кожнага, з улікам роўнамернасці і паўнаты нагрузкі. Роўна падзяляеца паміж камунарамі і заробак.

Рабкоркі друкарні далі свайму прадпрыемству шмат дзелавых, канкрэтных прапаноў.

Так, рабкорка-ударніца з гэтага пераплётнага цеху т. Рубінштэйн дамаглася таго, што зараз цалкам утылізуяцца на вытворчасці абрэзкі дроту, якія раней ішлі на нішто.

Кавалкі дроту цяпер у падсобн. цэху разматываюцца і зноў ідуць у справу. За апошні час па двух цэхах (машынным і пераплётным) 8 рабкорак высунулі каля 15 каштоўнейшых прапаноў па рацыоналізацыі вытворчасці, палепшаныні ўмоў працы і інш.

Зараз усе рабкоркі—у вытворчых камунах і брыгадах. Так, паступова, але ўпартая, з дня ў дзень, пры многавольтным напружаньні працоўнага энтузіазму, у друкарні імя Сталіна ажыццяўляеца лёзунг: „Кожная ударніца—рабселькорка, кожная рабселькорка—ударніца“.

У гуле ратацый, у сухіх адрыстых шчаўкох лінатыпаў, на адным з баявых вучасткаў вялікага сацыялістычнага будаўніцтва вырастает зусім новы, нячуваны і нябачаны дагэтуль тып жанчыны-рабкоркі, арганізатора, прафгандаста, актыўнага барацьбіта за генэральную лінію партыі.

„Чырвоны харчавік“, Рабочыя мармеляднай фабрыкі ў Бабруйску за работай.

Актыўна агаварваючы тэзісы да Усебеларускага зъезду рабселькораў, ударніцы фабрык, калгасаў

прымаюць на сябе новыя адказныя абавязадельствы

Арганізавалі брыгады друку

Пры агаварэнні тэзісаў часопісі „Беларуская работніца і сялянка“ калгасніцы калгасу „Авангард“ і „Чырвонаармеец“ арганізавалі ўдарныя брыгады друку. Зъёт калгасніц і аднаасобніц лепельскага сельсавету ўзяў на сябе абавязак стварыць у сваіх калгасах і вёсках брыгады друку.

Ч.

Лепельскі раён.

Работніцы „Дубровенскай мануфактуры“ агаварылі тэзісы рэдакцыі часопісі „Беларуская работніца і сялянка“

Агаварыўшы тэзісы, мы, работніцы „Дубровенскай мануфактуры“, іх цалкам ухваляем. Да рабселькораўскага зъезду мы бярэм на сябе наступныя абавязадельствы:

1. У звязку з прарывам на фабрыцы, мы мабілізуем сябе на ліквідацію прарыва (за май прамфінплян выканан на 92 проц.). Будзем змагацца ў цэхах за зьнішчэнне ўсіх недахопаў, якія пе-

рашкаджаюць выкананню прамфінпляну, выкраваць гультаёў і сымулянтаў.

2. Рашуча будзем змагацца за правядзенне ў жыцьцё гаспадарчага разрахунку ў цэхах і функцыянальнага мэтаду працы.

Хмyleўская Галена—член Гарсавету і Сеньніцкага сельсавету.

3. Ажыцьцяўляючы лёзунг „кожная ўдарніца—рабкорка, кожная рабкорка—ўдарніца“, мы будзем прымаць актыўны ўдзел у працы фабрычнай шматтыражкі, широка разгортаючы на яе старонках крытыку і самакрытыку.

Работніцы фабрыкі „Дубровенская мануфактура“ агаварваюць тэзісы часопісі „Беларуская работніца і сялянка“ да зъезду рабселькороў.

4. Аўладаць тэхнікай сваёй вытворчасці павінны ўсе работніцы. Мы далучаемся да голасу маскоўскіх мэталістаў, каб 8-ю гадзіну пасля сямігадзіннага рабочага дня скрыстаць на тэхнічную вучобу.

5. Будзем выпісваць і распаўсюджваць сваю часопісі „Беларуская работніца і сялянка“.

6. Усе падпісваемся на пазыку „Трэці рашаючы год“.

8-га чэрвеня адбыліся сходы работніц па агаварэнні тэзісаў рэдакцыі часопісі „Беларуская работніца і сялянка“ да зъезду рабселькораў. Тэзісы былі вельмі актыўна агавораны.

Сгарыя работніцы ў сваіх выступленнях адзначылі, што ўдарніцтвам і соцспаборніцтвам ахоплена невялікая частка работніц. На фабрыцы маецца каля 700 работніц, з іх ва ўдарныя брыгады ўцягнута толькі 176 работніц. Дзякуючы таму, што на фабрыцы слаба разгорнуты сацыялістычныя формы працы, маецца праўду у выкананні прамфінпляну.

Выступаючыя падкрэслілі, што неабходна павесьці самую жорсткую барацьбу з прагульшчыкамі і сымулянтамі. На фабрыцы нядаўна быў выпадак, калі адна работніца зрабіла прагул у рэлігійнае съвята і потым падрабіла лекавую картку і подпіс доктара. Усе работніцы патрабавалі паказальнага суда над гэтай злоснай сымулянткай.

Работніцы таксама адзначылі, што слабавата вылучаюць старых работніц на кваліфікаваную работу, ня гледзячы на тое, што вылучэнкі „Дубровенской мануфактуры“ добра сябе апраўдалі. Так, загадчыца матальнага цэху, вылучэнка работніца тав. Левіна добра паставіла работу ў цэху.

Усе выступаючыя работніцы запэўнілі агульны сход, што ня толькі самі ўступяць ва ўдарныя брыгады, але будуць уцягваць і іншых работніц.

На гэтых сходах работніцы-ударніцы стварылі 2 ўдарныя брыгады друку, у склад якіх увайшло 13 работніц.

Калгасьніцы, рыхтуйця да ўборкі ўраджаю!

У надыходзячую ўборачную кампанію калгасы павінны будуць выкананы вялізарную работу. Калгасы БССР у гэту вясну пасялі больш 40% усяго яравога кліну ў той час, калі мінулай вясной было толькі 18%. Таксама значна пашырылася плошча пад тэхнічнымі працашнымі і гароднімі культурамі, для ўборкі якіх патрабуецца ў некалькі раз больш рабочых рук, чым для збожжавых пасеваў. Асабліва напружанай работы патрабуе ўборачная кампанія таму, што ня ўсе калгасы змогуць быць поўнасьцю забясьпечаны неабходнымі ўборачнымі машынамі і інвэнтаром.

Якія задачы павінны быць паставлены і вырашаны, каб сваячасова і поўнасьцю скончыць у калгасах уборку ўраджаю?

Першая і асноўная задача—гэта максімальная скарыстаць на ўборцы складаныя ўборачныя машыны і ўвесі прасцейшы інвэнтар. У мінулым годзе было ня мала выпадкаў, калі ў суседнім калгасе машыны стаяць, а побач калгасьнікі на ручной ўборцы проста такі выбіваюцца з сіл, або: паломіцца машына і ніхто яе не рамантует. Неабходна дабіцца таго, каб кожная ўборачная машына была на рабоце ня менш 12-14 гадзін. Неабходна, каб яшчэ да ўборкі і ў раённым маштабе і ў кожным калгасе скласці цвёрды каляндарны плян штодзеннага скарыстання ўборачных машын, маючы на ўвазе перакідванье іх у іншыя калгасы і нават у іншыя раёны.

Другая задача—гэта поўнае скарыстанне на ўборачных работах рабочай сілы калгасаў на падставе зьдзельшчыны і індывидуальнай зацікаўленасці ў рабоце кожнага калгасьніка і калгасьніцы.

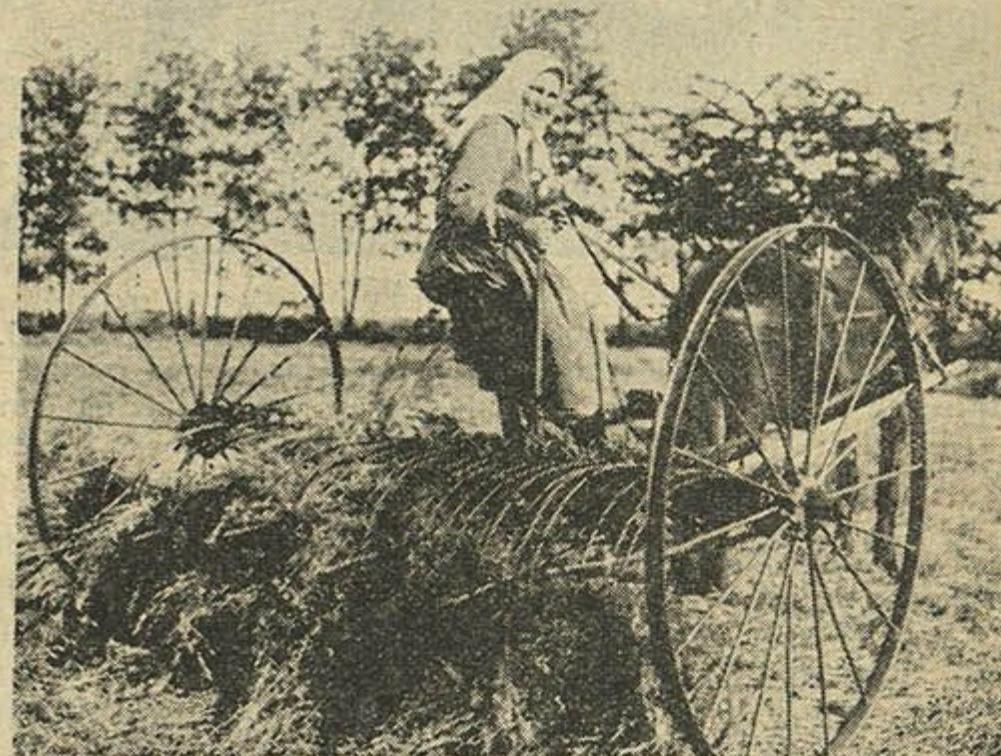
Ня мала ў нас яшчэ такіх калгасаў, дзе зьдзельшчына ў часе веснавой сяўбы ўжывалася толькі фармальная. Апрача таго, веснавыя работы было лягчэй арганізаваць зьдзельна, бо разьлік па іх праводзіцца толькі з аднага гектара. Ва ўборачную кампанію прыдзецца зьдзельшчыну ўстанаўляць ня толькі з аднага гектару, але і з аднага цэнтнера, аднай тоны, у асобных выпадках пераводзячы гэта на вазы, копы і г. д.

Для таго, каб больш зацікаўць кожнага калгасьніка і калгасьніцу ў рабоце, неабходна дабівацца ў часе ўборкі сапраўднай зьдзельшчыны ў такой форме, калі заданьне даецца ўнутры брыгады невялікім групам, зьвеніям, а па радзе работ індывідуальна. Напрыклад, жніво сярпом трэба пераводзіць на аснове падліку выпрацоўкі кожнага асобнага калгасьніка ці калгасьніцы па плошчы, або па колькасці снапоў, коп. Таксама і пры сенакашэнні. Пры малачыбе, дзе працуецца калектывам у 35—40 чал. і індывідуальну выпрацоўку дакладна падлічыць немагчыма, трэба зацікаўць кожнага працуючага ў малацильной брыгадзе ўсімі іншымі способамі.

Для павышэння зацікаўленасці калгасьнікаў і калгасьніц у рабоце ва ўборачную кампанію трэба шырока ўжываць прэміяванье лепшых калгасьнікаў, лепшых ударных груп і цэлых брыгад як за добрую якасць работы, так і за перавыкананьне норм. Калі група ці брыгада калгасьнікаў пры ўборцы азімых систэматычна перавыконвае вызначаную калгасам штодзеннную норму,

неабходна такім калгасьнікам налічваць некаторы процэнт—(10—25) працадзён звыш агульной ацэнкі і наадварот, тым, хто дрэнна працуе і ня выконвае ў тэрмін заданьня,—зыніжаць колькасць працадзён адпаведным парадкам.

Асабліва трэба падкрэсліць неабходнасць скарыстання ў часе ўборачных работ жаночай працы. Мінулы год даў вельмі нізкі процэнт выкарыстання жаночай працы на палявых работах. Зьдзельшчына ўнесла ў гэтых адносінах карэнны пералом. Шматлікія прыклады ўжыванья жаночай працы ў калгасах увесну 1931 г. паказваюць, што, дзякуючы зьдзельшчыне, выхад на працу значна павысіўся і жанчына пачынае адыгрываць значна большую, чым раней, ролю ў організацыі жалектыўнай вытворчасці.

Ударніца-камунарка прыбірае сена.

Вось некалькі прыкладаў: У калгасе „Чырвоны Пагранічнік“ (Заслаўскі раён) у часе сяўбы была арганізавана група баранавалокаў і аратых з калгасьніц. Ёсьць 35 жанчын ударніц і 2 жанчыны брыгадзіры: адна па жывёлагадоўлі, другая—у паліводзтве (кіруе зьвяном). У калгасе „Расонь“ (Расонскага раёну) некаторыя жанчыны ў 2 разы больш працуе за мужчын. Так, напрыклад, тры жанчыны даглядаюць 36 кароў, 34 авечкі, 18 цялят. Жанчыны ў гэтым калгасе дабіліся таго, што мужчыны пачалі раней выходзіць на работу.

У калгасе „Вэзуві“ (Веткаўскага раёну) дзяўтаты выходзяць на работу раней за ўсіх. Жанчыны заяўляюць: „Мы пойдзем на ўсе работы, няхай мужчыны ідуць у адыход“. У калгасе „Юны Ленінец“ (Брагінскага раёну) жанчыны патрабуюць, каб ім давалі працаўца на полі. „Чаму мы ня можам вазіць вазы, а даюць нам рэзак толькі бульбу“—заяўляюць яны на агульным сходзе. У калгасе „Новая Беларусь“ (вёска Сельцы) увесну працеваў чатыры жанчыны брыгадзірамі ў наступных брыгадах: па вывазцы гною, па садцы саду (дзве) і па ворыве. З работай жанчыны-брыйадзіры, як пацвярджае старшыня калгасу, спрайляліся добра. Гэтыя прыклады гавораць аб тым, што зьдзельшчына выклікала сярод калгасьніц вялікую зацікаўленасць працаваць у калгасе побач

Калгасьніца калгасу „Свабода“ Койданаўскага р. Шабуня П. у часе пасяўной кампаніі ўзяла на сябе абавязак даглядаць за жывёлай замест 2-х мужчын, якія раней працавалі на гэтай работе. Абвясціла сябе ўдарніцай.

з мужчынамі, і нароўні з імі кіраваць калектыўнай гаспадаркай.

Але ёсьць у калгасах і досыць прыкладаў таго, як недацэнъваецца роля жаночай працы ў калгасе. Адсюль і імкненне расцаніць ніжэй працу жанчыны, чым мужчыны. Гэтай апартуністычнай недацэнцы ролі жанчыны ў калектыўнай вытворчасці трэба даць самы рашучы адпор. Неабходна шырэй прыцягваць калгасьніц на ўсе тыя работы, якія лічацца па традыцыі мужчынскімі. Навучэце калгасьніцу кіраваць трактарам, сенакасілкам, жняркай і яна будзе выконваць сваю задачу ў часе ўборкі ня горш за мужчыну. У кожным калгасе стварэце спэцыяльныя жаночыя бры-

гады па зграбаныні сена, па ўборы збожжа, па гародніцтве, паставіце на чале гэтых брыгад найбольш вопытную і актыўную калгасьніцу—брыйгада будзе даваць высокія прыклады прадукцыйнасці працы.

Некаторыя таварышы лічаць, што калгасьніцу можна будзе скарыстаць на палявых работах толькі тады, калі ў кожным калгасе будуць арганізаваны дзіцячыя ясьлі па ўсіх правілах Наркамасветы і Наркамаховы здароўя. Але калі гэта немагчыма (а дабівацца неабходна, зразумела), сродкаў не хапае, няма памяшканья, няўжо пытанье нельга вырашыць шляхам арганізацыі больш простага способу дагляду дзяцей? Магчыма і трэба. Вось, напрыклад, у веснавую кампанію ў калгасе імя „12-ці годзьдзя Каstryчніка“ (Чырвонаслабодзкі раён) калгасьніцы ўстанавілі такі парадак: па чарзе дзівие маткі ідуць на поле працаваць, а трэцяя застаецца дома даглядаць дзяцей. Неабходна ў часе ўборкі дабівацца таго, каб у тых калгасах, дзе нельга арганізаваць ясьляй, 5—20 калгасьніц пакідалі дзяцей на адну, якая б забясьпечыла належны дагляд іх. Гэтакае прасцейшае мерапрыемства дасыць магчымасць вызваліць для палявых работ значную колькасць калгасьніц і лішкі мужчынскіх рук накіраваць на адыход на торфраспрацоўкі, будаўніцтва і іншыя галіны народнай гаспадаркі.

Уборачная кампанія гэтага году адыгрывае рабочую значэнне для далейшага разьвіцця калгаснага руху. Кожная калгасьніца павінна намагчы ўсе сілы, каб скончыць сваячасова ўборку, каб ні ў якім разе не дапускаць памылак і прарываў, якія мелі месца ў мінулым годзе. Чым больш паспяхова завяршым гэтую кампанію, тым вышэй будзе даходнасць калгасу, тым вышэй будзе доля кожнай калгасьніцы ў разьмеркаваныні ўраджаю і даходаў.

Наш лёзунг да ўборачнай: За 160 проц. выхад калгасьніц на палявые работы. Павысім ролю калгасьніцы ўдарніцы.

Жаночыя брыгады, разгортвайце сапраўднае сацыялістычнае спаборніцтва і ўдарніцтва.

За сапраўдную зьдзельшчыну ва ўсіх уборачных работах. За высокую прадукцыйнасць працы.

А. Балцін.

Дэлегаткі Чэрвеншчыны абяцаюць ЦК КП(б)Б па-ўдарнаму правесці ўборачную кампанію

Раённая канфэрэнцыя калгасьніц, саўгасьніц і аднаасобніц Чэрвенскага раёну шле шчырае прывітанье кірауніку сацыялістычнага будаўніцтва ЦК КП(б)Б і арганізатору працоўных жанчын—часопісу „Беларуская работніца і сялянка“.

Канфэрэнцыя запэўняе, што калгасьніцы, саўгасьніцы і аднаасобніцы Чэрвеншчыны па-ўдарнаму правядуць праполачную, ўборачную і асеньню пасеўную кампаніі, даючы рашучы

адпор кулаку і яго агентуры, якія імкнуцца пашкодзіць сацыялістычнаму будаўніцтву.

Няхай жыве камуністычная партыя і яе ленінскі ЦК на чале з тав. Сталіным!

Няхай жыве часопіс „Беларуская работніца і сялянка“!

Плян выканан з перавышэннем

У калгасе „Полымя“, Рагачоўскага сельсавету, сяўба закончана 5-га чэрвеня.

Плян засеву выканан поўнасцю, а па некаторых культурах перавыканан. Напрыклад, плян па ільне перавыканан у два разы, плян аўса, ячменю і

пшаніцы ў паўтары разы. Зараз у калгасе ідзе падрыхтоўка да ўборачнай кампаніі.

Калгас перайшоў на зьдзельшчыну і сваёй прыкладнай працай у часе веснавой пасеўной кампаніі калгасьнікі ўцягнулі яшчэ некалькі аднаасобных гаспадарак. Зараз у калгасе маецца 132 гаспадаркі.

У калгасе разгорнута широкае будаўніцтва.

Калгасьнікі паставілі сваёй задачай калектывізацію у часе асеньняй пасеўной кампаніі Рагачоўскі сельсавет на 100 проц.

М. Жукоўская.

Рагачоўскі раён.

ШЛЯХАМ гэюсай!

(Урывак з нарысу аб героях другой бальшавіцкай вясны)

На прасторах съпяала вясна, будзіла, клікала да плённай працы, нараджала новае ў шэрых вёсках, раскіданых на Случчыне.

Марта Казёл дваццаць год з мужам працевала на скатабойнях Чыкаго. Суровае жыцьцё шмат чаму навучыла Марту. Ад Слуцкіх палёў да пагыхаючых, сырых і брудных сутарэнняў Чыкаго. Ад прыгожай, бесклапотнай, маладой і вясёлай дзяўчыны з восьмиковымі вачыма—да сур'ёзнай, заклапочанай, з моршчынамі на твары, чорнымі, загрубелымі рукамі—жанчыны. Такі шлях Марты.

Калі Марта прыходзіла на сход, яе ўважліва сустракалі, дзівіліся на яе, простую, звычайную жанчыну, але чамусьці дзіўную, незразумелую і таемную. Шмат вечарамі гаварылі Клапчаны аб Марце і рэдка чулі яе звонкія слова. Мне Мірон расказваў, як Марта разам з мужам Васілем хадзілі па хатах, як пропагандавалі, тлумачылі, клікалі і прасілі суседзяй пайсьці па іхнім шляху

Марту слухалі ўважліва з зацоенным дыханьнем, але яе верылі, ёй, гарадзкой, яе верылі, што яна трох гады працьвала галодным жыцьцём у Чыкаго, што яна выходзіла на шумныя вуліцы, становілася пад электрычны ліхтар і жабравала, каб пракарміць дзяцей, выратаваць іх ад галоднай смерці. Яе верылі, бо самі гэтага не перажылі, не пераадчуvali.

— Помню, гаварыў Мірон,—быў сход. Гаварыў Васіль, гаварыла Марта. Дужа разумна і талкова гаварыла, кожнае слова нібы адрезвала нажом і молатам, уганяла ў чалавечыя галовы. Паднялася з лаўкі жонка Міколы, падыйшла да Марты, паглядзела на яе, плонула ёй у твар і сказала:

— Патаскуха. Паскуда! Куды нас цягнеш? Што табе ад нас трэба? Вон адгэтуль,—закрычала баба дура.—Вон, сволач!

Марта апусцілася на лаўку. Змоўкла. Паглядзела наўколо—і горка, горка заплакала. Стала шкада мне яе. Я яе разумеў, мабыць, толькі адзін з усіх, хто

быў у хаце. Гаварыць я ня ўмеў, а на сходзе гаварыў. Пла-каў і гаварыў. Узынялася Марта, падыйшла да мяне і гэтак лас-кава:

— Ня плач, дзед, ідзі да нас,—і я пайшоў.

* * *

Марта была ў самых жорсткіх клясавых схватках. Змагалася як загартаваны і дужы баец. Як дажджавая кропля даўбіла неда-ступныя жаночыя сэрцы, з упар-тасцю, жорсткасцю, любоўю да сваёй справы, з самаахвярнасцю.

Цяперашні „Камбайн“ шмат чым абавязан гераізму Марты. Яна была ў першых радох сярод 26-ці, якія ў мінулую вясну вы-рашалі лёс вёскі Клапчаны сваёй самаадданай гераічнай работай. Яна і зараз добра памятае, як кулакі нацкоўвалі найбольш ад-сталых сялян на калгаснікаў, падсылалі падкулачнікаў. Кал-гаснікі, якія працевала на полі, і сярод якіх была Марта, як араты, сейбіт і касар, спакойна сустракалі сваіх ворагаў, ухмыля-ліся, гледзячы на іх—усхвалява-ных, разглаваных, лямантуючых.

Спакойныя паводзіны калгась-нікаў і шалёная праінасьць да працы, якой наўрад ці можна паставіць рагаткі, устрымлівалі падкулачнікаў. Са злосцю яны кідалі самыя гарачыя і моцныя лаянкі, як толькі можна, і ўсё-ж ні адзін з іх не асьмельваўся падняць руکі на калгаснікаў. Уходзілі мабыць таму, што сярод спакойных калгаснікаў стаяла заўсёды ў першых радох Марта, зусім новая, незнамая, непадоб-ная на ту, што хадзіла на сходы. Марта зъмянілася. Яна сустрэла вясну першы раз за апошнія дваццаць год так, як людзі спатыкаюць самую вялікую радасць у сваім жыцьці.

— Ой, колькі ў ёй сілы, волі, жаданніяў! Колькі любві да сваёй работы. Прагне па работе. Яна—і на полі, і на скотным двары, і ў малочнай, і ў гародзе, і дзяцей даглядае. Як дзеци яе паружавелі! Былі жоўтымі жоўтымі. Худзенкія, ледзь ногі ця-галі. Скура ды косьці, а зараз цвітуць разам з матуляй.

І гэта праўда.

* * *

Я аднойчы спытаў у старшыні калгасу тав. Казла.

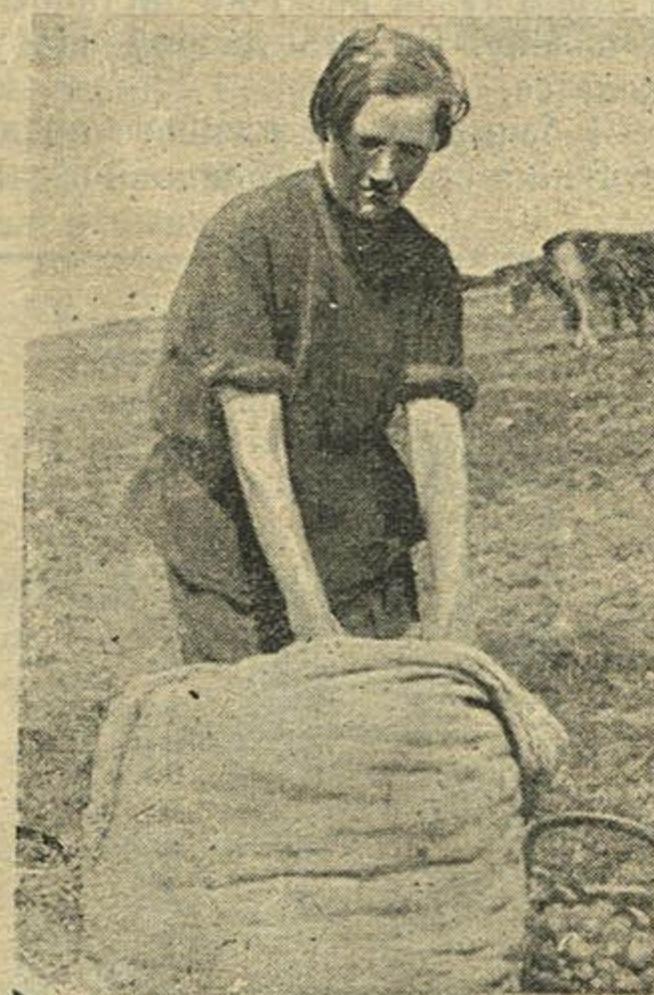
— Васіль Іванавіч, скажэце, чым вытлумачыць тое, што вы перавыканалі пасеўны плян і скарацілі тэрмін сяубы на 17 дзён?—Спытаў і мне стала ня-ёмка за сваё пытанье. Хіба можна пытаць у людзей, якія да канца пераконаны ў перамозе сваёй справы, чаму яны за яе змагаюцца? Ці можна пытаць, калі людзі дваццаць трох дні, ня сходзячы з поля змагаліся за бальшавіцкія тэмпы работы?

Васіль Іванавіч крыху падумаў, паглядзеў некуды ў бок і лё-ка-нічна адказаў:

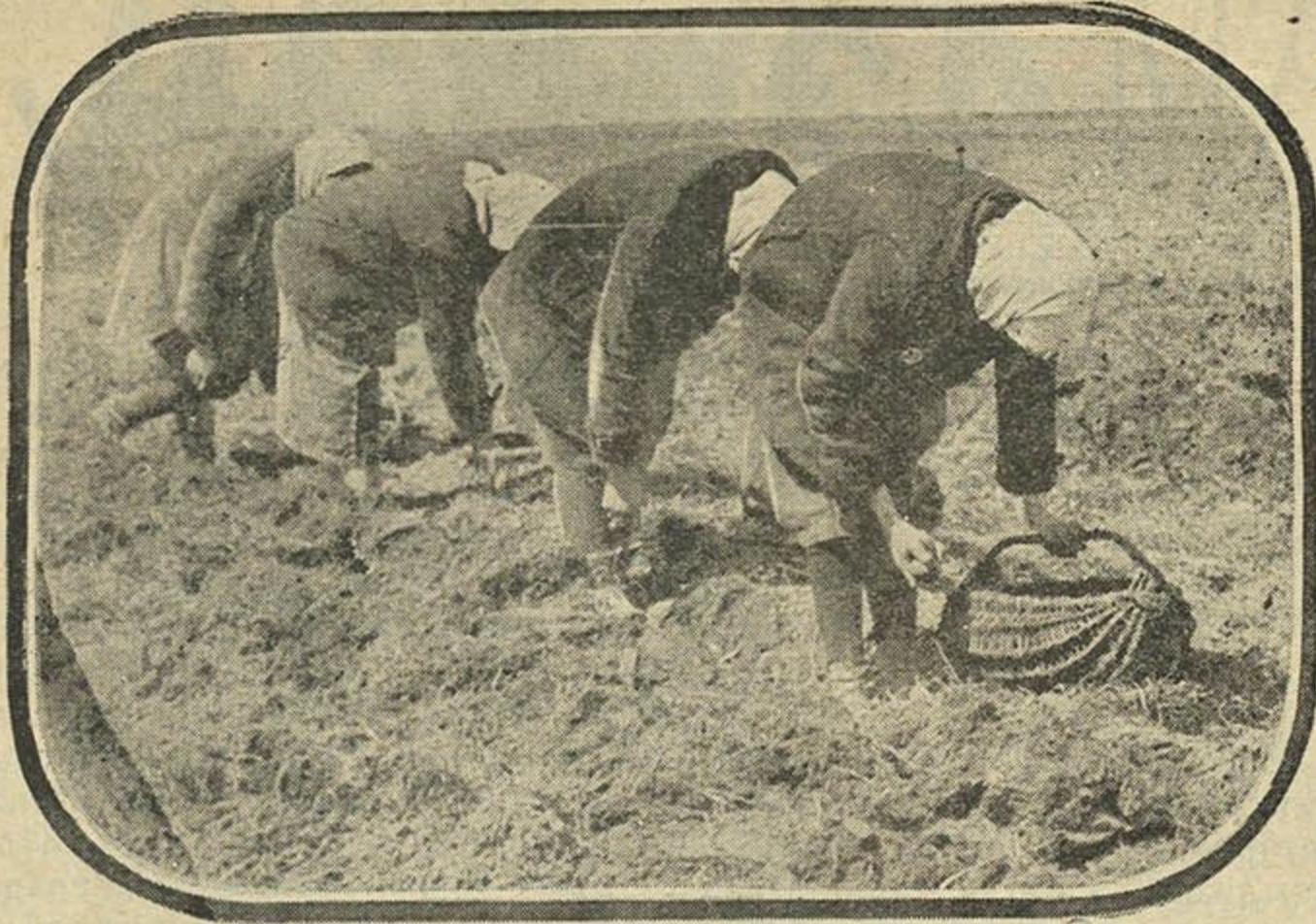
— Гераізм, зьдзельшчына...— падумаў і потым дадаў:—і жа-ночыя брыгады.

* * *

Марта съмяялася звонкім, ма-ладым съмехам, купаючыся ў ту-мане луны. На дварэ стаяла

Брыгадзірка т. Леановіч калгасу імя Сталіна прэміявана за ўдарную работу.

Засадка бульбы ў калгасе імя Варашылава, Койданаўскага р.

ноч. Вёска, здавалася, спала. Не, толькі здавалася. Вёска ня сьпіць, яна жыве толькі ёй знаёмым, асабістым жыцьцём... На краю насыпалі на вазы бульбу, шумелі і парушалі начны спакой. Калёсы скрыпелі. Бульбу вазілі на поле.

Сёньня брыгада Марты разьбіта на дзьве паловы па 15 чалавек. Марта і чатырнаццаць ударніц разьбіваюць гной. Каролік Алеся са сваім ударным атрадам накідвае гной у хлявох на вазы.

— Съцеражыся, Наста, віламі пракалю.

Зьвініць дзявоочым съмехам стары хлеў. Коні ляніва право-дзяць вушамі, адпачываюць у аглоблях, дрэмлюць.

Ноччу на полі Марта афармляла дагавары па сацыялістычным спаборніцтве на лепшую якасьць работы, на большае выкананьне і перавыкананьне норм выпрацоўкі.

Вось чуваць яе голас.

— Норма ў нас,—чатырнаццаць шасціцэнтнаравых вазоў. Разьбіваць чатырнаццаць вазоў—мала, зусім мала. Мы так ня скора скончым сяўбу. Трэба разьбіваць дваццаць пяць,—вось наша сустрэчная норма!

І даговор быў падпісан віламі па сырой зямлі. Навошта папера? Слова ўдарніц чулі палі, перад імі ўдарніцы кляліся даць дваццаць пяць. І далі. Марта дала дваццаць сем. Дзьвесце процэнтаў нормы.

Раніцой, калі сонца разагнала лунныя туманы, брыгада аратых заворвала ноччу разьбіты гной. Сялі бульбу. Сярод ударнікаў у 10 раніцы зноў была Марта і...

...20 мая. Павольна пагасаў яркі дзень. Згушчаўся блакітны змрок. Калгасынікі варочаліся з поля бойкі з новай вялізарнай перамогай, з датэрміновым сканчэннем сяўбы. Плян выканан па ўсіх культурах на 115 проц. у дваццаць трох дні, замест сарака, вызначаных па пляну.

Ад мінулай вёскі не засталося і съледу. Са 115 двароў 114 у калгасе.

Я бачыў гэтага адзінага прадстаўніка старой жабрацкай вёскі.

У праўленье калгасу ўвайшла жанчына з дзіцём на руках. Яна моцна ўселася на лаўцы, агледзіла пакой і зьвярнулася да старшыні калгасу:

— Ну, што-ж мне рабіць, Васіль Іванавіч?—Ледзь стрымліваючыся ад сълёз, яна адварнулася.

— Я ўжо сказаў, каб табе дапамаглі засеяць бульбу,—гаварыў старшыня, заняты абмеркаваннем цэлай групай пытаньняў са сваімі брыгадзірамі.

— Заўтра раніцой засеюць.

— Ды гэта зусім ня тое. Не пра гэта я пытаюся. Адна я засталася як былінка ў полі.

У жанчыны на вачох паказаліся сълёзы.

Мы зразумелі, што гэта і ёсьць усё, што засталося ад старой вёскі.

— Ну, чаму-ж ня ідзеш у калгас?

— І хачу і не могу. Працеваць у мяне няма каму. Вось я, малая дзеці, ды дзед, якому восемдзесят год—вось уся мая сям'я. Хто-ж за мяне працеваць будзе? А ў іх, у калгасе ўсе такія працевітыя... Праца ў руках гарыць...

Жанчына плакала.

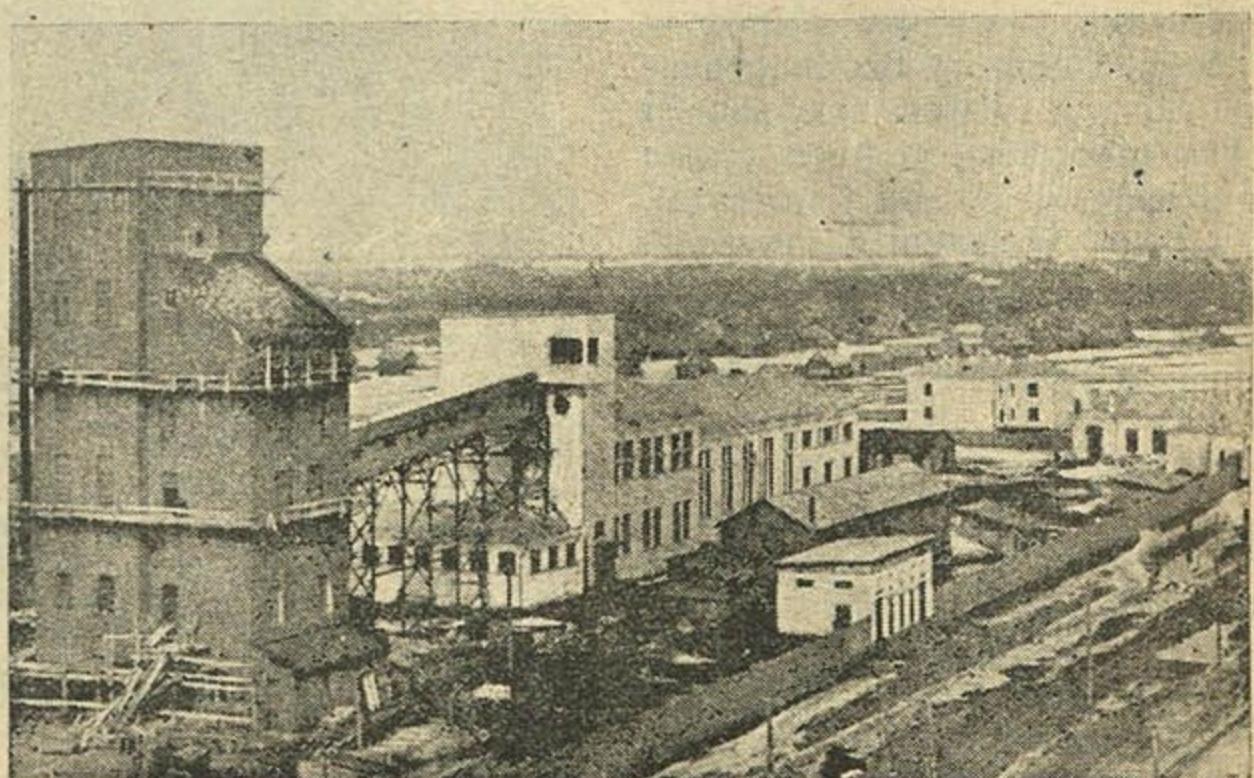
На парозе стаяла Марта і ўхмыляючыся глядзела на яе.

— Арына, кіны! Разам працеваць будзем. Дзеці ў ясьлях будуць гуляць. У мяне таксама дзеці. Глупства. Кіны!

Арына працёрла заплаканыя вочы і ўхмылка зьявілася на яе вуснах.

Так памёрла вёска Кляпчаны.

У. Мяжэвіч

Віцебскі панчошна-tryskatazhny камбінат—па магутнасці першы ў СССР.

Па-баявому правесьці месячнік генэральны праверкі беларусізацыі

Ажыцьцяўленыне ленінскай нацыянальнай палітыкі—адна з першачарговых і важнейших задач КП(б)Б. Пад выпрабаваным кірауніцтвам свайго Цэнтральнага Камітэту, КП(б)Б дабілася грандыёзных посьпехаў на фронце практычнага ажыцьцяўленыня нацыянальнай палітыкі партыі. Яны выяўляюцца ў першую чаргу ў нябывала шпаркім разьвіцьці сацыялістычнай эканомікі БССР, у шпаркім разьвіцьці беларускай пралетарскай культуры—нацыянальнай па форме і сацыялістычнай па зъмесце. Рост вышэйших навучальных устаноў, пашырэньне сеткі тэхнікумаў, прафтэхшкол, сямігодак, увядзенне ўсеагульнага навучаньня,—найлепшыя паказальнікі нашых посьпехаў на фронце нацыянальна-культурнага будаўніцтва.

Гэтая дасягненіні ў ажыцьцяўленыне ленінскай нацыянальнай палітыкі сталі магчымы толькі таму, што КП(б)Б на працягу ўсяго пэрыяду вяла неаслабнае змаганье супроты вялікадзяржаўнага шавінізму, галоўнай небяспекі на даным этапе, супроты беларускага контрапэрэволюцыйнага нацыяналдэмакратызму—агентуры польскага фашизму і супроты шавінізмаў усіх колераў.

Беларусізацыя ва ўмовах БССР зьяўляецца важнейшим зъянном у ажыцьцяўленыне ленінскай нацыянальнай палітыкі. Каstryчніцкі пленум ЦК КП(б)Б у сваёй пастанове „аб нацыянальным пытаньні“ сказаў: „Зрушыць справу будаўніцтва беларускай культуры нацыянальнай па форме і сацыялістычнай па сваім зъмесце, забясьпечыўши моцнае партыйнае і пралетарскае кірауніцтва гэтым будаўніцтвам,—ёсьць неадкладная і першачарговая задача ўсёй КП(б)Б“.

За пэрыяд, які праішоў з часу работ пленуму, ЦК КП(б)Б дабілася новых посьпехаў у справе далейшага ажыцьцяўленыня ленінскай нацыянальнай палітыкі, у справе ўздыму беларусізацыі на вышэйшую ступень. Аднак, было-б буйнейшай палітычнай памылкай скрываць тыя асобныя недахопы, якія яшчэ ёсьць у справе ажыцьцяўленыня нацыянальнай палітыкі партыі, якія ёсьць у рабоце па беларусізацыі. У радзе нізовых, а ў некаторых выпадках нават раённых арганізацый, наглядаеца яўнае адставанье ў ажыцьцяўленыне нацыянальнай палітыкі партыі.

Яркім прыкладам гэтаму служыць становішча беларусізацыі і работа сярод нацменшасціяй у Віцебску. Там беларусізацыя не пайшла далей барацьбы, прычым абсолютна нездавальнічаючай і слабай, толькі за ўжыванье беларускай мовы. Гэта апартуністычнае дзяляцкае выпустошванье палітычнай сутнасці беларусізацыі зъяўляеца самым глыбокім прарывам у ажыцьцяўленыне ленінскай нацыянальнай палітыкі ў Віцебску.

Мы не гаворым ужо тут аб tym, што рад гародзкіх устаноў недапушчальна марудна пераводзяць сваю работу на беларускую мову, што ўнутры гэтих апаратуў наглядаеца актыўнае супраціўленыне беларусізацыі з боку чыноўніцка-бюра-кратычных элемэнтаў. Гэтому супраціўленню ў радзе выпадкаў партыйных і прафсаюзных арганізацый не давалі рашучага адпору.

У справе ажыцьцяўленыне ленінскай нацыянальнай палітыкі партыі мы мелі буйнейшыя прарывы і ў Хойніцкай райпартарганізацыі. Там быў рад-

грубых скажэнняў палітыкі партыі ў адносінах да працоўных нацыянальных меншасціяй, якія насяляюць БССР. Нацсаветы не вялі сваёй работы на роднай мове, а часам проста ігнаравалі нацменшасці. Райвыканком санкцыянуваў перанесенне хаты-читальні з польскай вёскі Мархлеўка ў вёску з беларускім насельніцтвам. У школе вёскі Загальле было спынена выкладаньепольскай мовы пры наяўнасці выстарчальнай колькасці вучняў польскай нацыянальнасці.

Райком партыі не мабілізаваў партыйных мас на рашуче змаганье з вялікадзяржаўным расійскім шавінізмам, з праявамі шавінізмаў польскага, яўрэйскага і інш. Цэнтральны Камітэт КП(б)Б нанёс рашучы ўдар па скажэннях нацыянальнай палітыкі, якія мелі месца ў Хойніцкім раёне. Раду раённых кіраунікоў ЦК вынес суровыя спагнаныні і даў рад дырэктыў па пытаньнях далейшага змаганья за ажыцьцяўленыне ленінскай нацпалітыкі.

Калгасыніцы — актыўныя сялькоркі часопісі — Вус, Гарулёва, Адзінец (Глускі раён).

Гэта выразныя паказальнікі таго, што яшчэ ня ўсе партарганізацыі ўзмацнілі сваё змаганье за поўную рэалізацыю дырэктыў ЦК КП(б)Б.

На працягу апошняга пэрыяду мы мелі рад вылазак вялікадзяржаўных шавіністаў: вылазка шавіністаў Чудзіна, Засімавай, Румянцова, якія выступілі супроты мерапрыемстваў партыі па нацпалітыцы. Пралетарская грамадзкасць БССР дала жорсткі адпор гэтым шавіністычным вылазкам. Але гэта ня значыць, што вялікадзяржаўны шавінізм канчаткова дабіты і ня будзе аказваць свайго клясава-варожага супраціўлення ў далейшым. Вылазкі вялікадзяржаўных шавіністаў прымушаюць нас яшчэ больш павысіць пільнасць рабочых і калгасных мас, яшчэ шчыльней згуртавацца вакол КП(б)Б для далейшага змаганья супроты усякіх ухілаў у нацпытаньні, супроты шавінізмаў усіх колераў.

Цэнтральным Камітэтам КП(б)Б з 10 чэрвеня па 10 ліпеня абвешчан месячнік генэральны праверкі беларусізацыі. Месячнік павінен глыбока

вывіць стан беларусізацыі апарату, веданье і ўжыванье беларускай мовы ўсім членамі і кандыдатамі КП(б)Б, супрацоўнікамі ўсіх як цэнтральных, так і раённых устаноў.

„Перад партыйнымі арганізацыямі стаіць вялікая задача—арганізаваць і стаць на чале ўцягненія шырокіх рабочых мас у справу культурнага будаўніцтва і ажыццяўленія ленінскай нацыянальнай палітыкі“. Гэта абавязвае кожную партыйную ячэйку разъвіваць добрахвотны рух рабочых, разъвіваць іх ініцыятыву ў вывучэнні беларускай мовы, у вывучэнні эканомікі і гісторыі Беларусі.

Зараз мала ведаць беларускую мову, мала карыстацца ёю на работе і ў штодзеннім жыцці. Трэба аўладаць беларускай пралетарской культурой з тым, каб умацоўваць пралетарскае кіраўніцтва яе далейшым разъвіццём.

Работніцы, калгасыніцы і самыя шырокія масы працоўных жанчын павінны прыняць актыўны ўдзел у правядзенні месячніка. Усе дэлегацкія пункты павінны абгаварыць задачы месячніка, увязваючы іх з практичным правядзеннем беларусізацыі ў канкрэтных умовах работы таго ці іншага пункту. У БССР ёсьць рад дэлегацкіх пунктаў, якія працуяць на мовах нацыянальных меншасцяў. Неабходна прaverыць наколькі гэтыя пункты з'яўляюцца барацьбітамі за інтэрнацыональнае выхаваніне мас працоўных жанчын, наколькі яны дапамагаюць партыйным арганізацыям у ажыццяўленіі ленінскай нацыянальнай палітыкі.

На працягу месячніка беларусізацыі пры дэлегацкіх пунктах, на прадпрыемствах, дзе ёсьць работніцы, павінны быць створаны гурткі беларусаў-знаўства, праз якія працоўныя жанчыны аўладаюць беларускай пралетарской культурой, ведамі па гісторыі і эканоміцы БССР.

Месячнік генэральний праверкі беларусізацыі і ажыццяўленія ленінскай нацпалітыкі павінен яшчэ больш узмацніць разгортванне палітыка-масавай работы сярод працоўных нацменшасцяў. Месячнік павінен яшчэ больш узмацніць мабілізацыю шырокіх рабочых, калгасных і працоўных мас на змаганіне з усякімі скажэннямі ленінскай нацыянальнай палітыкі пры яе практичным правядзенні, на змаганіне супроць праяў вялікадзяржаўнага расійскага шавінізму, контр-рэволюцыйнага беларускага нацыянал-дэмакратызму і шавінізмаў усіх колераў.

Кожная работніца, кожная калгасыніца павінны глыбока зразумець, што аўладаньне беларускай мовай шырокімі рабочымі масамі замацоўвае і павышае пралетарскі ўплыў на бядняцка-серадняцкія масы вёскі.

Толькі пры шырокім удзеле ўсіх рабочых і калгасынікаў, усіх работніц і калгасыніц месячнік генэральний праверкі беларусізацыі дасыць тыя рэзультаты, якіх ад яго чакае Цэнтральны Камітэт КП(б)Б і ўся партыйная арганізацыя.

А. Градэцкі.

Арганізуем сацспаборніцтва на лепшую работу па даглядзе пасеву і ўборцы ўраджаю, за 100 процэнтнае выкананьне пляну сіласаванья

Раённая канфэрэнцыя саўгасыніц, калгасыніц, і аднаасобніц Чэрвеньскага раёну сабралася 13-га чэрвеня. На ёй прысутнічала 55 дэлегатак. Дэлегаткі канфэрэнцыі абвясцілі сябе ўдарніцамі і абяцалі праводзіць актыўную работу сярод працоўных жанчын з тым, каб дабіцца ўцягненія ў калгасы 45 проц. усіх бядняцка-серадняцкіх гаспадарак раёну да 1-га жніўня.

Дэлегаткі выклікалі на сацспаборніцтва ўсіх працоўных жанчын раёну на лепшую работу па даглядзе пасеваў, поліве гарадаў, ільну, сваячасовай уборкі ўраджаю, ссыпкі бульбы і караньплодаў.

Канфэрэнцыя заклікае ўсіх працоўных жанчын у паход за разьвіццем жывёлагадоўлі і 100 проц. выкананьня сіласаванья.

Канфэрэнцыя асабліва завастрыла ўвагу на арганізацыі дзіцячых ясьляй ва ўсіх калгасах для таго, каб дабіцца выхаду ўсіх калгасыніц на работу.

Дэлегаткі пастанавілі арганіза-

ваць брыгады для арганізацыі лікпунктаў для дэлегатаў пры саўгасах і калгасах. Дэлегаткі патрабавалі арганізацыі групавога і індывідуальнага навучання жанчын, арганізацыі дзіцячых пакояў пры хатах-чытальнях і

з'яўрнуліся да калгасыніц, саўгасыніц і сялянак з заклікам паследваць іх прыкладу і абвясціць сябе культармейцамі па ліквідацыі няпісменнасці.

Дэлегаткі рашылі падпісацца на сваю часопісі і завербаваць кожнай на менш 3-х падпісчыц.

Ч—н.

Ударым па апартуністычнай недаацэнцыі работы сярод жанчын

Дэлегацкі сход мястэчка Коўпіс працуе вельмі дрэнна. Кіраўнік дэлегацкага сходу т. Шастакоў на працу не зварачае ўвагі. Ён кажа: „няма мне часу займацца з бабамі“.

Парячэйка, якая вылучыла тав. Шастакова, на працягу ўсяго часу ке заслухала яго спраўядлівасць аб працы сярод жанчын.

Трэба рашуча ўдарыць па апартуністычнай недаацэнцыі работы сярод жанчын.

Замасьціновіч.

Копыскі раён.

Калгасыніца за працай па даглядзе саду.

Дыкэц Гараж

Пераклад з української мови

I

Вилучалі Ганну Рыгораўну дырэкторам сваёй-жа фабрикі.

Фабрика вялікая, народу з тисячу набярэцца—вось з тисячы і вызначылі яе.

Як пачула яна пра гэта, рукамі замахала:

— Ды што вы, таварышы, куды мне—такой у дырэкторы... А трэст хіба ня мог больш асьвеченага дырэктора прыслаты?! Ды ў нас на фабрыцы, хіба няма больш пісьменных, больш асьвеченых?

І з дзесятак імёнаў рабочых і работніц назвала, больш пісьменных ды асьвеченых па яе думцы. І нарэшце дадала:

— Ды што вы, таварышы, са мной рабіце? Ды як-жа яно?

Сакратар парткалецтву, т. Сафараў, толькі плячмі паціснуў:

— Нічога, братка, ня зробіш: воля мас.

А таварышы акружылі, віталі, падтрымлівалі:

— Ня дрэйфі, Ганна Рыгораўна, мы за табою.

— Ты толькі справу свою ведай!

— Калі што, з намі парайся, як і раней.

Прабраўся нарэшце да яе і стары Мікулін (ледзь не з пачатку існавання фабрыкі працуе тут), паглядзеў з-пад густых бровоў, пажаваў губамі і сказаў:

— Ну што-ж. Руку давай... вітаю...

Потым пальцы дагары падняў:

— Гэта табе ад нас узнагарода. Цані...

— Ды я, дзед, цаню, але толькі не пад сілу мне. На што я здольна... розуму ня хопіць.

Мікулін сурова перабіў.

— Хопіць!—Ты за нас трymайся і ўсё будзе добра.

— Гэта правільна...

— Так і казалі...

— Гэта і найгaloўнейшае...

Ганна Рыгораўна заківала галавой:

— Баюся! Гэта-ж адказнасьць вялікая.

Так на працягу цэлага дня месца

сабе незнаходзіла. Дадому прыйшла, таксама спакою ня мае: з рук усё валіцца.

Вярнуўся муж з работы. Перапрануўся, доўга рукі мыў, а як сказала Ганна Рыгораўна навіну яму, замёр на месцы.

— Жартуеш?

— Не-е...

Пачаў халдзіць па пакоі, а потым, спыніўшыся перад ей, сказаў:

— Куды табе на такое месца.

І сеў абедаць. Уздыхнула Ганна Рыгораўна: „І сапраўды, куды мне—а адмовіца таксама нельга“.

Пачакаўши, муж сказаў:

— Калі не жартуеш, адмоўся,—ня справішся з работай, а толькі сорамна будзе.

— Не могу адмовіца: парткалецтвы ухваліў, таварышы хоҷуць...

Муж раззлаваўся нават:

— Ім ахвота, а табе сорам. Самой, мабыць, хочацца... То-ж мне дырэктар—баба.

Ноч ня спала і думала: „Як-жа цяпер будзе, што за жыцьцё пачнеца? Як пачынаць? Гэта ўжо ня тое, што на сходах выступаць ці жанарганізаторкай быць. Тут такое становішча—перед краінай можа адказваць прыдзеца“...

Локцем штурхнула мужа ў бок.

Муж спаў моцна, і носам падсвістваў. Падумала: „Яму што, яму ня быць дырэкторам--шчасльівы“.

II

Раней, калі прыходзіла Ганна Рыгораўна на свою фабрику, было ёй радасна: вось адзін знаёмы твар, другі, паговораць, спыніць, пасля работы сходы якія-небудзь—прывыкла да гэтага. А цяпер ня тое. Падыходзіла толькі, а сэрца бунтавала.

Вартаўнік Яўхім, убачыўши Ганну Рыгораўну, широка ўсміхнуўся:

— Нашаму дырэктору пашана!

— Добры дзень, Яўхім.

Прайшла і падумала: „Што гэта будзе? і спынілася сярод двару: „Куды-ж цяпер ісьці?“ І здалася ёй фабрыка зусім іншай, незнёй.

Падбег нехта з таварышоў.

Апавяданье Б. Коханава.

— Добры дзень, Рыгораўна. Што стала, нібы першы раз прыйшла? Сафараў там цябе чакае.

— А дзе?

— Дзе-ж, у дырэктарскім га-бінэце. А рукой таварыскай па плячох:

— Ня бойся, Ганна Рыгораўна, будзеш сваім дырэкторам, справа будзе.

Уздячна съціснула яму руку і пайшла да Сафарава.

Паднялася на другі паверх флігеля, дайшла да дырэктарскага габінэту. Яшчэ крыху па-стаяла, а тады ўжо націснула на дзверы.

Сафараў сядзеў, схіліўшыся над газэтай. Жартуючи сказаў:

— Здарова, тав. дырэктар!

А паціснуўши руку, адразу зрабіўся сур'ёзным.

— Ну сядай, Рыгораўна, на сваё месца, ды пагутарым пра справы.

Уважліва паглядзеў на твар і зас্মяяўся:

— Баішся, бачу, што баішся!

Уздыхнула Ганна Рыгораўна:

— А баюся, признаюся, што баюся.

Падміргнуў бадзёра:

— Прывучыўся.

Зазваніў тэлефон. Ганна Рыгораўна з запытаньнем зірнула на Сафараава: „Што, моў, рабіць?“

— Да цябе-ж звоняць. Ці развучылася па тэлефоне гаварыць?

Узяла трубку. „А што, як абрэсправах фабрыкі?“

— Слухаю.

Далёкі глухі голас прасіў да тэлефону тав. Сафараава.

Лягчэй зрабілася; „На, цябе гэта“. І пакуль Сафараў гаварыў, разглядала габінэт. Які халодны, зялёныя съцены. Падлога блішчыць. Дыяграм панавешана. Партрэт Ільліча.

Усталі і падышла да вакна. З яго відаць увесь двор. Свой двор, звычайны. Вось таварышы зъмяніліся, да дому ідуць, вось бочку кацияць да брамы, нехта ў клуб зайдзіць. Падумала: „У вакно буду глядзець, толькі-ж і рады, што свой я дырэктар, дапамо-

гудзь". Падумала з пэўнасцю і палёгкай.

III

У аўторак прышоў інжынэр з тоўстай рыжай тэкам. Твар яго чырвоны, шырокі, з ухмылкаю. Прывітаўся, мякка съціснуў руку і сеў каля стала.

— Прышоў азнаёміць вас са становішчам прадпрыемства, Ганна Рыгораўна. Азнаёміцца са сваёй гаспадаркай.

Адну за аднай выкладаў розныя паперкі...

Адну за аднай выкладаў на стол розныя паперкі. Здаваліся спачатку гэтыя паперкі маленькімі, а як разгарнуў іх інжынэр, прасцірадлы. А на іх лічбы і слупкамі і адна каля аднай, і сярод радкоў, проста мільгацяць у вачох. Ганна Рыгораўна кожную хвіліну жмурылася: „Ну, пачынаецца. Трымайся, Рыгораўна". І зрабіла ўважлівы твар:

— Я вас слухаю, тав. інжынэр.

А інжынэр усьміхнуўся і мякка пачаў.

— ...У 1927 г. становішча нашай фабрыкі, як мы бачым з гэтых лічбовых даных...

І паехаў, і паехаў. Прамова яго была доўгая, складаная, чаплялася адно за другое, здавалася канца-краю ім ня будзе. Голос не павышаўся, ня зыніжаўся—як зуд.

Скончыў інжынэр. Запытаўся:

— Як на вашу думку, Ганна Рыгораўна і... якія вашы меркаваныні з гэтага поваду?

“Меркаваныні. Лёгка сказаць—меркаваныні”. Здалося новаму

дырэктару, што ў вачох інжынера біліцаць іскаркі съмеху: „Нічога ты, моў, не разумееш, галубка”.

Крыху нахмурыла бровы і хутка сказала:

— Вось што, таварыш: тут адразу цяжка арыентавацца, я вось да дому вазьму ды разбяруся ў вольны час. Пакіньце мне гэтыя паперы.

Сказала, і слова быццам не свае. Ня я гавару, ды і толькі.

Пайшоў інжынэр.

Старшыня трэсту аказаўся простым і сымпатычным.

— Ну, добры дзень, таварыш. Давайце пагутарым.

Увесе час уважліва глядзеў у вочы, ківаў, згаджаючыся з чым-небудзь, галавой, парады даваў. Нарэшце спытаўся:

— Цяпер зразумела вам, таварыш? Ну, жадаю посьпехаў у работе.

Пасля гэтай гутаркі Ганне Рыгораўне зрабілася зусім лёгка. Сама сябе ўгаварвала: „Ня бойся, Рыгораўна, ня бойся! Ты толькі напружся, уваходзь ва ўсё”.

І, калі праз некалькі дзён, зноў зайшоў інжынэр, Ганна Рыгораўна, дзелавіта прывітаўшыся, сказала:

— Ну, таварыш, прагледзела я вашы паперы. Тут заувагі ў мяне некаторыя будуць. І апрача таго запытаўне.

Вынула блёкнот і пачала гаварыць, час ад часу, пазіраючы на яго. Гаварыла, а сама сачыла за тварам інжынера. Схіліўшы галаву, інжынэр слухаў. А калі падняў яе, дык убачыла Ганна Рыгораўна, што іскарак съмеху ў вачох яго больш ня было.

На развязітанье, інжынэр неяк асабліва съціснуў руку Ганны Рыгораўны, а дарогай падумаў: „І чорт іх ведае, дзе яны наса-бачваюцца так хутка”.

А ня то, каб прыкра яму было, а так нялоўка неяк. А Ганна Рыгораўна нібы ведала яго думкі і, седзячы ў крэсьле, усьміхалася:

„Выкушай на здароўечка! Па-жывіўся?”

Паплылі потым дні ўпартай работы, вялікай справы, што часам з дробяззяй складаецца.

Хутка страціла Ганна Рыгораўна няўпэўненасць, нявер'е ў свае сілы, боязнь. Як раней за варштатам, так і цяпер задырэктарскім сталом, па цэхах, на вытворчых нарадах радасна аддавалася творчай арганізацыйнай працы, ва ўсё ўваходзіла, усё заўважала.

IV

Дні хутка праходзяць. Тыдзень, месяц, а там і паўгода ззаду засталіся. Рабіла Ганна Рыгораўна справаздачу перад рабочымі фабрыкі, горача прыйшлося. Народу поўна. Гаварыла доўга, у роце перасохла, а калі скончыла, раздаліся воплескі, нават выкрывалі нешта.

Рэзалюцю прынялі найлепшую. Як скончыўся сход, падышоў да Ганны Рыгораўны Сафараў:

— Маладзец!

Ганна Рыгораўна шырока ўсміхнулася.

Сафараў блізка схіліўся і, з вясёлым бляскам у вачох, спытаўся:

— А памятаеш, як баялася?

— Да яшчэ як.

— А цяпер?

Развяла рукамі:

— Як магу — спраўляюся.

Раптам Ганну Рыгораўну акружыла моладзь.

— Хлопцы, ну-ка дырэктара съпевамі праводзім!

Нехта крыкнуў: „Эй, дзед, Мікулін, прыставай да камсамоліў! І ўсе засъмляліся.

Да дому Ганна Рыгораўна прыйшла позна. Муж сам павячарэў, рыхтаваўся спаць.

Паказала яму рэзалюцию:

— Бачыш? А ты лаяў мяне ўесь час. Эх, вы мужчыны!

— Бачыш? А ты лаяў мяне ўесь час.

Узяў рэзалюцию, прачытаў: Становішча фабрыкі прызнаець вельмі добрым. Пакруціў яе ў руках, прамармытаў:

— Чорт цябе ведае. Была жонка, як жонка, а цяпер ды-

рэктар. Восем год разам праўжылі і вось у дырэктары папала. Дзіва! І хто цябе толькі навучыў?

— Э, брат, калі трэба, дык ўсё зробім, бо працуем на сябе.

Ясьлі павінны быць арганізаваны

Прачытаўши артыкул у часопісе „Беларуская работніца і сялянка“ аб tym, як можна арганізаць дзіцячу пляцоўку, мне вельмі захацелася паведаміць, што робіцца ў нас у гэтым напрамку.

Наш ветрынскі РВК адпусціў 500 рублёў на пабудову дзіцячай пляцоўкі ў нашым калгасе і парыен быў даць кіраўніка для пляцоўкі. Але да гэтага часу нашы калгасніцы „карystаюцца“ толькі абяцанкамі, а не пляцоўкай.

Ідуцы на працу, калгасніцы пакідаюць дома малых дзяцей бяз догляду.

Мы, калгасніцы калгасу імя Сталіна, просім свой ветрынскі РВК прыслать нам кіраўніка пляцоўкі, бо ў нас спрыяючыя ўмовы для арганізацыі яе. Маецца школа, у якой два вялікіх пакой і пліта, дзе можна варыць яду для дзяцей. Толькі няма ложкаў, але мы даведаліся ў нашай часопісі, што можна арганізаць пляцоўку бяз ложкаў, трэба толькі набіць сянікі саломай.

Ветрынскі РВК павінен зьвярнуць увагу на арганізацыю пляцоўкі ў калгасе імя Сталіна.

Кветка.

Ветрынскі раён.

Дэлегаткі дапамагаюць пацярпеўшым ад зямлятрасеньня

Даведаўшыся аб tym, што ў Закаўказзі здарылася зямлятрасеньне і шмат людзей засталася бяз прытулку і кавалка хлеба, дэлегаткі пры калгасе „Полымя“ на дэлегацкім сходзе пастановілі сабраць ад кожнай дэлегаткі па рублю і 10 штук яец. Сход вылучыў дэлегатак для збору сродкаў сярод насельніцтва Кляніцкага сельсавету. Дэлегаткі сабралі 69 р. і 368 штук яец у карысьць пацярпеўшым.

Сыліва.

Смалявіцкі раён.

Рыхтуюцца да ўборкі.

Наладзіць работу ячэйкі Асоавіяхэму

Ячэйка Асоавіяхэму пры калгасе „Іскра“ не працуе ўжо 6 месяцаў. Жанчын у ячэйцы налічваецца 19, але з імі ніякай працы не вядзеца.

Сакратаром ячэйкі выбралі члена Асоавіяхэму і ён на гэту працу не зварачвае ніякай увагі.

Трэба наладзіць работу Асоавіяхэму.

Атава.

Хошімскі раён.

Дапамагаем пацярпеўшым ад зямлятрасеньня

Дэлегаткі Адамаўскага пункту сабралі 46 руб. у дапамогу пацярпеўшым ад зямлятрасеньня.

Выклікаем іншых дэлегатак пасыльдаваць нашаму прыкладу.

Драздовіч.

Халопеніцкі раён.

Дапамагаем палітзняволеным падшэфнай турмы

Дэлегаткі прафсаюзнага дэлегацкага сходу сабралі ў карысьць зняволеных сваёй падшэфнай турмы гораду Дзьвінску 79 руб.

Дэлегаткі выклікаюць пасыльдаваць іх прыкладу дэлегатак Кармянскага і Краснапольскага дэлегацкага сходу.

м. Пралойск.

Колечкава.

Першы кангрэс працоўных жанчын Чэха-Славакіі

10 мая, з самага ранняя цягнуцца групы дэлегатак да Цысачанскаага рабочага дому на першы кангрэс працоўных жанчын Чэха-Славакіі. Высока на шосьце, наступрач ідучым, ветліва разьвіваецца чырвоны сцяг. Тут жонкі гарнякоў з Поўначы і з Астравіі, тэкстыльшчыцы з Лібэрца (Рэйхенберга), Бэрна, Нідкі, Ротаў, сельска-гаспадарчыя работніцы з горных вобласцяў Чэхіі.

Больш чым 600 дэлегатак і больш 500 гасцей сабралася ў вялікай залі, дзе на сцяне, з чырвонага транспаранту баявы заклік: „Працоўная жан-

Працоўныя жанчыны Чэха-Славакіі на сваім конгрэсе.

чыны, злучэце свае сілы з усімі працоўнымі ў барацьбе за хлеб, работу, зямлю і ўладу“.

Зъезд адкрываецца пяньнем „Інтэрнацыяналу“ і „Песьні працы“. Дэпутатка т. Годзінава вітае дэлегатак ад імя падрыхтоўчай камісіі і прапануе ў ганаровы прэзыдыум старых піянераў рабочага руху, якія запрошаны на зъезд. Пад бурныя волескі выбіраюцца ўсе палітычныя з'янволенныя таварышы на чале з тав. Гарусам, т. Крупскай і Клара Цэткін.

Зъезд вітаюць работніцы Нямеччыны, Парыжу, прадстаўнікі чырвоных прафсаюзаў, беспрацоўных. Вочы ўсіх дэлегатаў зъезду гарачы энтузізмам, калі тав. Швабава бярэ слова і гаворыць, як высьці з крызісу.

Пагоня за барышамі—галоўная рухомая сіла капиталістычнай сістэмы. У выніку перавытворчасці тавараў—крызіс, які выклікае беспрацоўе, голечу, голад. Напрыклад, у тэкстыльнай прамысловасці—перавытворчасць тавараў, а людзі ня маюць волаткі. Склады перапоўнены працуктамі харчаванья, якія зьнішчаюцца, каб стрымаць з'янжэніе цэн,—а рабочыя галадаюць. Праводзяцца працягніліцтво, а на вуліцы мільёны беспрацоўных.

Жанчыны слухаюць і хутка, слова за словам, запісваюць у сваіх блёкнотах, таму, што зараз ім ясна, што адзіны выход з гэтага становішча—з'яншэніе існуючага грамадзкага ладу.

Раней, чым прамоўца перайшла ад крызису да выходу з яго, яны ўжо зразумелі. Нейкая сялянка ў хустцы, аднекуль з Рудніц, беспартыйная, піша агрубелай рукой: „камунізм—адзінае вызваленіе“.

А калі на tryбуну ўваходзіць і бярэ слова прадстаўнік кампарты Чэха-Славакіі т. Кроснарж, уся заля грыміць ад волескаў. Работніцы даюць

выход свайму энтузіазму, калі прамоўца кажа, што набліжаецца канец капіталізму, што калі жанчыны ўступаюць у барацьбу—гэта набліжае перамогу пролетарыяту. Кроснарж гаворыць аб задачах усіх дэлегатак—злучыць масы, арганізаваць іх пад сцягам КПЧ, мэтай якой з'яўляецца вызваленіе жанчын.

У часе прамовы Кроснаржа, паліцэйскі камісар ускаквае некалькі раз з месца і пагражае распушціць зъезд. Толькі вялізарны адпор усяго сходу не дазваляе яму гэтага зрабіць.

У дыскусіі жадаюць удзельніцаць некалькі соценій дэлегатак. Калі-б усе атрымалі слова, зъезд павінен быў бы цягнуцца яшчэ 2 дні. Таму на tryбуне толькі прадстаўніцы асобных вобласцяў.

Работніца з нямецкага краю, якая была з дэлегатамі у Савецкім Саюзе, гаворыць аб умовах жыцця рабочых у краіне дыктатуры пролетарыяту і аб становішчы працоўных у яе краі. Яна кажа, што ў СССР сабаку шмат лепш, чым тут працоўнаму чалавеку. Там жа, на зъездзе яна ўступае ў комуністычную партыю і абяцае, што будзе бок аб бок з іншымі жанчынамі змагацца за з'яўрэжэніе капіталізму.

Цьвёрдымі словамі венгерская работніца кажа аб краі голечы, дзе сяляне канчаюць жыццё самагубствам ад голаду, харчуюцца рэпай, дзе вімаюць кавалка хлеба, каб хоць крыху накарміць голадных дзяцей.

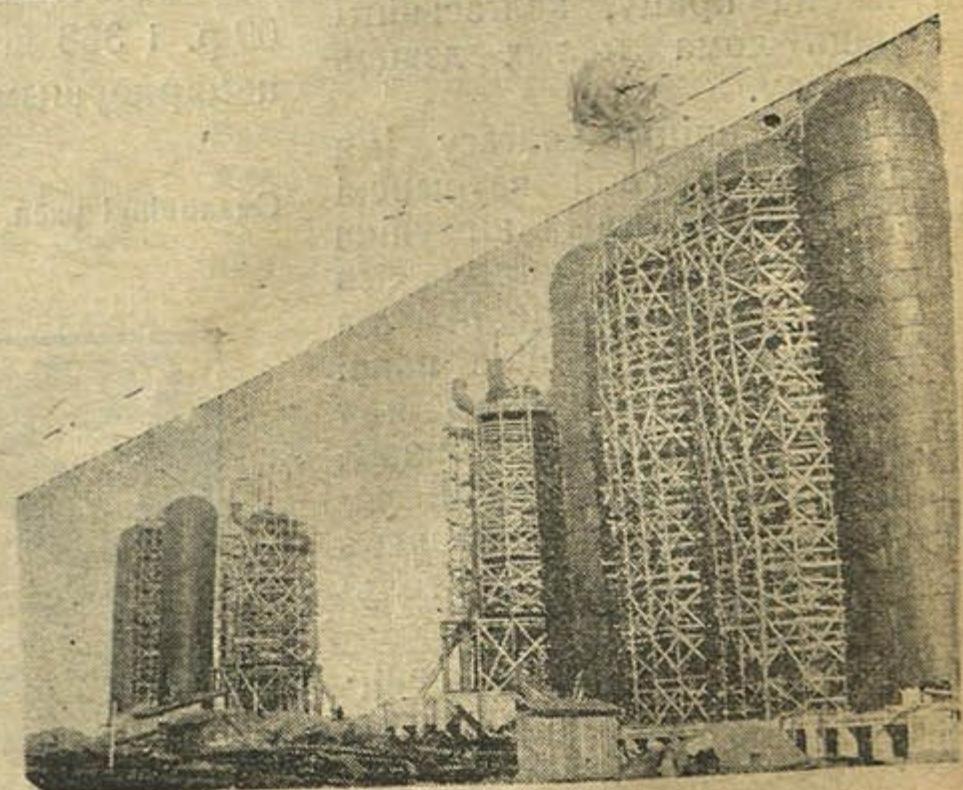
Яна ўзынімае сціснутыя ў кулакі руکі і кідае ў тысячную масу дэлегатак: „Ёсьць толькі адзін выход з гэтага пекла—гэта шлях супольнага змагання, пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі, за з'яншэніе рэжыму, які забівае“.

Далей, 14 дэлегатак беспрацоўных да гэтага часу, арганізаваных у соцыял-дэмакратычнай партыі, падаюць заявы аб уступленыні ў кампартию і даюць прысягу—змагацца за перамогу рэвалюцыі.

Позна вечарам кончылася дыскусія. Препелі „Інтэрнацыянал“. Дэлегаткі разыходзяцца, поўніверы ў лепшае жыццё і непераможную сілу дзіць і ўздымаць працоўных гэтай дзяржавібой за хлеб, работу і ўладу.

Уладзімер В.

Прага.

Будуецца Урала-Кузнецкі гігант-камбінат.

Бяражыце дзяцей ад тубэркулёзу

Мы ўжо пісалі ў мінулых гутарках падрабязна аб тым, як перадаецца зараза тубэркулёзу і чаму хварэюць дзеци і дарослыя. Мы таксама падкрэслілі тое, што ў раннім дзяцінстве чалавечства праходзіць праз заражэнне табэркулёзам і што такім чынам хоць хворыя і ня многія, але былі калісьці заражаны амаль се.

У маленькіх дзяцей тубэркулёз пачынаецца няпрыкметна. Бацькі і ня ведаюць, што такія зъявы як бледнасць, кашаль, часамі паносы, нязначныя павышэнні тэмпературы маюць сваёй прычынай тубэркулёз.

Часта і доктар можа пазнаць хваробу толькі шляхам вельмі ўважлівага нагляду. Аб значэнні рэакцыі Перке мы ўжо гаварылі ў мінулы раз. Абсьледваныні гэтых шляхам Маскоўскіх ясьляй паказалі, што ва ўзроўніе ад 2 да 3 год заражаны тубэркулёзам каля чацвертай часткі ўсіх дзяцей.

Мал. 1. Так званая „залатуха“

На мал. № 1 вы ўбачыце хлопчыка, хворага так званай залатухай. Залатуха зъяўляецца прайвай у дзяцей тубэркулёзу. Усе гэтыя мокрыя высыпкі на вары, распухшы нос, павялічыя залозы, часта з гноем, цеччу вуха, частымі бранхітамі маюць сваёй прычынай заражэнне тубэркулёзам. Сюды-ж адносяцца тубэркулезныя паражэнні заоз, частцей за ўсё шыйных,

якія часта зъліваюцца і разъмягчаюцца.

Могуць дзеци хварэць (і ня так рэдка хварэюць) лёгачным тубэркулёзам, пляўрытам сухім і выпотным, прычым выдзяляюць тады і бацылы Коха. Толькі маленькая дзеци часта ня могуць адхаркваць макроты, праглынаюць яе і тады бацылы знаходзяць не ў макроце, а пры даследваныні соку стравініка.

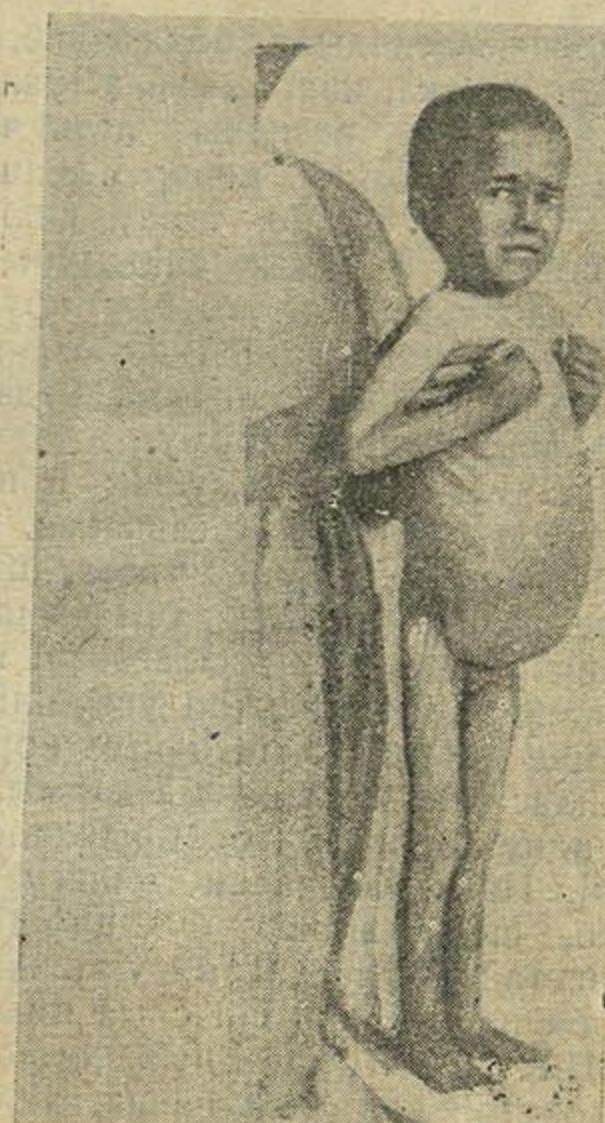
Аб другім праяўленыні тубэркулёзу ў дзяцей скажам кароченька. На мал. № 2 вы бачыце хлопчыка з доўгай упартай хваробай тубэркулёзным запаленіем брушыны (вадзянка жывата).

Аб тубэркулёзных мэнінгітах (запаленінях мазгавых абалонак) мы ўжо пасыпелі пагаварыць. Нярэдка праходзіцца наглядаць у дзяцей „валчанку“ (хвароба скуры), якая звычайна пачынаецца з вугла носу і часта захворвае ўвесь твар.

Асобнае месца займае тубэркулёзне паражэнне касці і суставаў, якое вельмі распаўсюджана ў нас у Беларусі. Нярэдка праходзіцца бачыць паражэнне кісцяція рук і паражэнне таза-бедранага суставу і тубэркулёзная горбікі. Часта дзіця пачынае прыпадаць на ножку, кульгаць, разъвіваецца на тубэркулёзной глебе „коксіт“ і запаленіне, разъмягчэнне таза-бедранага суставу.

Як-же змагацца з усімі праявамі тубэркулёзу ў дзіцячым узроўні?

Знаходжанье на паветры—лепши спосаб барацьбы з тубэркулёзам. Дзіця павінна ў горадзе і ў вёсцы прывыкнуць да съежага паветра, прывыкнуць не баяцца пахмурнага дрэннага надвор'я. Узімку апранутае, улетку ў трускіх, дзіця павінна памацніць і загартавацца. Паветраныя ванны ўлетку (голы на паветры ці ў памяшканыні на 3 хвіліны), асьцярожнае карыстаньне сонцам (без апёкаў і перагрэву) абавязковае загартоўванье дзяцей шляхам абцірання іх вадой штодзенна раніцай, прычым падняцце з ложку павінна працягваецца на больш хвіліны часу (пачынаць з тэмпературы вады 25° па

Мал. 2. Сухоты брушыны.

Рэамюру, кожны тыдзень зъмяншаючы на 1°)—усё гэта павінна спрыяць узмацненню дзіцяці.

Няма чаго гаварыць аб тым, што маленькіх і хворых дзяцей трэба захоўваць ад усякіх хвароб, ад усякай заразы. Распаўсюджаная ў нас думка аб тым, што одрам павінны перахварэць усе дзеци, павінна быць рашуча адхілена. Такім-жа чынам пры захварэнні грыпам (насмарк, кашаль) матка павінна быць вельмі асьцярожнай, каб не заразіць дзіця.

Я ня буду вельмі падрабязна спыняцца на нашых санаторыях і пляцоўках для тубэркулёзных дзяцей (дзіцячы санаторы „Навінкі“ пад Менскам, летняя пляцоўка пры Менскім тубдынспансэрам). Я хачу толькі сказаць, што ў гэтых умовах дзеци часта папраўляюцца толькі ад аднаго разумнага карыстаньня вадою, паветрам, сонцам, ад разумнага загартоўванья і дагляду. Перанесці ўсе гэтыя набытыя навыкі ў сям'ю работніцы і сялянкі, перадаць ёй санітарна-гігіенічныя навыкі—вось гэта павінна быць аднай з асноўных задач дзіцячых санаторый і пляцовак.

А. Поляк.

Парады агронома

Ніводнага калгасу і саўгасу бяз сіласу

Кожная гаспадыня добра ведае, што каровы даюць больш малака, калі жывёла ўжывае для стравы зялёны корм у веснавы і летні час. Масла з такога малака мае жоўты колер і лепшы смак. Зялёны корм мае ў сабе шмат спажыўных матэрыяў, асабліва бялку. Такім спажыўным кормам мы можам забясьпечыць жывёлу круглы год і гэтым зьнішчыць недахоп у кармох, які адчуваўся да гэтага часу. Гэта магчыма будзе зрабіць толькі праз сіласаванье корму.

У мінулым годзе кулакі і падкулачнікі шмат агітавалі супроць сіласаванья. Яны крычалі, што сіласаванье дарэмная трата, што ўсёроўна корм згіне. Але-ж, ня гледзячы на шкодную агітацыю кулацтва, калгасы засіласавалі шмат зялёй масы і цяпер усе калгасынікі ўпэўніліся, што сілас зъяўляецца добрым, каштоўным кормам.

Сілас замяніе моцныя кармы, як макуха. У нас на адну карову ў год прыпадае толькі 8 кггр. макухі. Праз ужыванье сіласу мы можам дабіцца таго, што каровы будуть даваць круглы год аднастайны ўдой. Таму ў кожным калгасе, саўгасе трэба пабудаваць сіласныя ямы ці сіласныя вежы.

Шмат розных зялёных кармоў мы выкідаем, як нягодныя для ўжыванья, напрыклад, бульбянік, батва буракоў, морквы, рэдзькі, лісьце капусты і г. д. Усё гэта праз сіласаванье магчыма трymаць цэлы год зялёным і скарыстоўваць для корму жывёлы.

Як трэба рабіць сіласаванье? У гаспадарцы мы на зімовы час квасім буракі, капусту і іншую гародніну. Сілас робіцца такім-жы чынам, толькі тут бражэньне праходзіць бяз доступу паветра.

Для сіласаванья бярэцца сівежа-зрэзаная батва, скошаная трава і рэжацца на сячкарні, ці на сіласарэзы і закладаецца ў сіласную яму.

Сіласная яма павінна будавацца бліжэй да хлеву, каб узімку ня прыходзілася далёка ездзіць за сіласам. Сіласная яма павінна будавацца ў цяжкім грунце, дзе маецца гліна, ці цяжкі суглінак. Грунтовыя воды павінны быць ніжэй, чым глыбіня сіласнай ямы. Месца для сіласнай ямы трэба выбіраць, па магчымасці, высокое, каб пры вялікім дажджы ў яму не трапляла вільгаць. Будаваць яму ў пяшчанай глебе ня трэба, бо праз яе вельмі хутка праходзіць вільгаць.

Апрача ям, можна рабіць сіласныя траншэі. Розыніца паміж ямай і траншэй заключаецца ў тым, што траншэя ня круглая, а доўгая, мае выгляд простакутніка. Круглыя ямы разьлічваюцца на 20—25 тон сіласу, такой колькасці хапае на 10—12 шт. жывёлы. У траншэі, ёмкасцю 30 куб. мэтраў, зъмяшчаецца 15 тон сіласу.

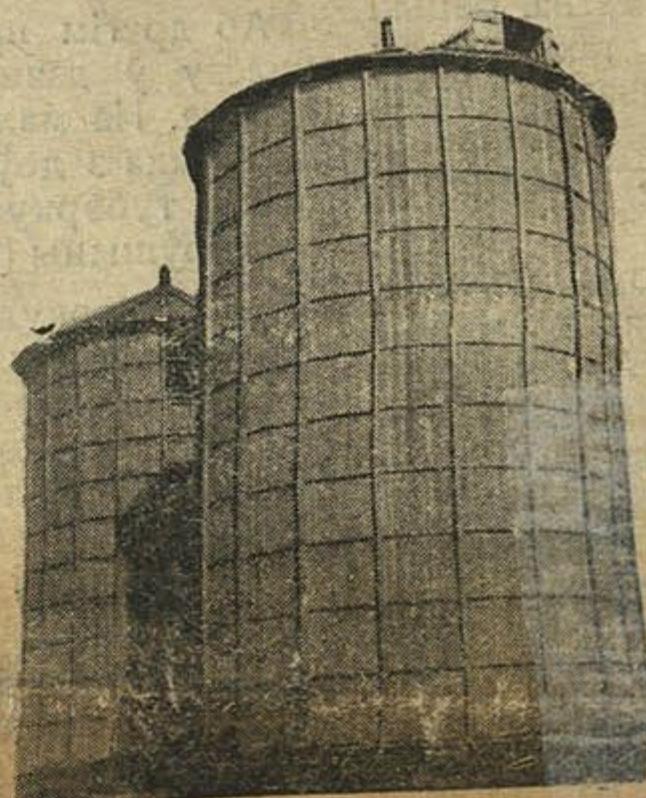
У старых траншэях, у якіх ужо быў закладзен сілас у мінулым годзе, пры закладцы новага сіласу трэба вычысьці съцены і падлогу ад рэштак старога сіласу і цвілі і абмазаць растворам вапны.

Пры загрузцы сіласу трэба імкнуцца, каб разам з сіласам не трапляла зямля, бруд і камёньне. Закончыць сіласаванье трэба ў хутчэйшы тэрмін,

за два-тры дні. Пры сіласаванье корм павінен добра ўтрамбоўвацца, каб у яму не магло трапіць паветра. Калі ў яме ня будзе паветра, дык ня будзе і гніенія корму.

Для атрыманья неабходнай колькасці сіласнай масы робіцца пасеў розных культур, асабліва сланечніку і кіяхоў. Кіяхі сіласуюцца ў той час, калі насееньне мае малочную съпеласць (насееньне мяккае), а сланечнік у часе квітнення.

Калі яма або траншэя ўжо будзе запоўнена сіласнай масай, на паверхню насыцілаецца пласт

Дэльве сіласныя ве
жи ў калгасе
„Эпельса”, Увара-
вішлага раёну.

мокрай саломы, таўшчынёю да 15—30 сантимэтраў і добра ўтрамбоўваецца. Зьверху саломы накладаецца пласт гліны да 20 сантимэтраў і таксама добра ўтрамбоўваецца, каб у запоўненую сіласам яму ці траншэю ня трапіла вільгаць. Зьверху гліны насыпаецца зямля таўшчынёю да аднаго мэтра, ад краёў ямы выкопваецца для стоку вады канайка. Над ямай трэба пабудаваць накрышку—павеций. Гэта робіцца для таго, каб не трапляла вільгаць у сіласную яму. Праз два—два з паловай месяцы паслья закладкі сілас можна ўжываць на корм жывёле.

Пры дачы сіласу жывёле, яго трэба заўсёды даваць паслья дойкі. Сілас на паветры хутка псуеца, таму выймаць з ямы трэба тую колькасць, якая будзе зараз-жы скарыстоўвацца. Кармушкі кожны дзень трэба вычышчаць ад рэштак сіласу.

Малочным каровам трэба задаваць 15 кггр. сіласу на целям—да 6 кггр., каню—8 кггр., сівіньям і авечкам па два кілограмы. Нельга цельным даўаць мерзлы сілас, бо ад гэтага можа быць выкідыш.

Плян сіласаванья кармоў павінен быць выканан поўнасцю. Ніводнага калгасу і саўгасу не павінна застацца бяз сіласу. Шляхам сіласаванья кармоў забясьпечым жывёлу спажыўнымі кармамі, шырэй разгорнем жывёлагадоўлю.

